

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
**PRAVNA UREDITEV DVOJNEGA
DRŽAVLJANSTVA MADŽARSKE NARODNE
SKUPNOSTI V SLOVENIJI**
Iris Kovač

Ljubljana, avgust 2016

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO
**PРАВNA UREDITEV DVOJNEGA DRŽAVLJANSTVA MADŽARSKE
NARODNE SKUPNOSTI V SLOVENIJI**

Kandidatka: Iris Kovač

Vpisna številka: 04031132

Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Javna uprava

Mentor: izr. prof. dr. Rudi Kocjančič

Ljubljana, avgust 2016

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Iris Kovač, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa Javna uprava, z vpisno številko 04031132, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Pravna ureditev dvojnega državljanstva madžarske narodne skupnosti v Sloveniji.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesečnega parafraziranja ali v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Vesna Dunjko

Ljubljana, 03.08.2016

Podpis avtorice:

POVZETEK

S trianonsko mirovno pogodbo iz leta 1920 so ozemlje sedanjega Prekmurja priključili k novonastali državi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, kasnejši Kraljevini Jugoslaviji. Na tem ozemlju je bilo tudi približno 30 naselij z absolutno madžarsko večino prebivalstva, takrat približno 20.000 oseb.

Odločitev o tem, komu bo katera država podelila svoje državljanstvo ter pod kakšnimi pogoji, sodi izključno v pristojnost vsake posamezne države, v katero se druge ne morejo vtikati. To je suverena pravica vsake posamezne države.

Madžarski parlament je 26. maja 2010 sprejel zakon, natančneje spremembo Zakona o državljanstvu iz leta 1993, na osnovi katerega lahko po novem za madžarsko državljanstvo zaprosijo tudi pripadniki njihovih narodnostnih manjšin v tujini, brez stalnega prebivališča na Madžarskem. Sprememba Zakona je začela veljati s 1. januarjem 2011. Ta datum pomeni v življenju Madžarov, ki živijo po svetu, veliko prelomnico. Navidezno majhna sprememba je med Madžari izven matične države vnesla velike spremembe. Pomeni namreč, da se lahko pripadniki madžarske manjšine ponovno povežejo z matično državo, in sicer s prevzemom državljanstva. Z anketo sem raziskala, kako se pripadniki madžarske skupnosti v Sloveniji opredeljujejo do dvojnega državljanstva. Med drugim sem ugotovila, da se za to v največji meri odločajo simbolično, zaradi občutka pripadnosti.

Ker Republika Slovenija tolerira dvojno državljanstvo oziroma osebam, ki postanejo tudi državljani katere druge države ne predpisuje avtomatične izgube državljanstva, se za simboličen prevzem madžarskega državljanstva odloča vedno več prekmurskih Madžarov.

Ključne besede: Madžarska narodna skupnost, državljanstvo, dvojno državljanstvo, matična država, madžarsko državljanstvo.

SUMMARY

LEGAL REGULATION OF DUAL CITIZENSHIP HUNGARIAN NATIONAL COMMUNITIES IN SLOVENIA

With the Treaty of Trianon, a peace agreement from 1920, the territory today known as Prekmurje was joined with the newborn country called the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, later on the Yugoslav Kingdom. There were approximately 30 settlements with an absolute majority of inhabitants on this territory, which at that time represented around 20,000 people.

The decision on whom which country will grant and give its nationality and under what conditions fell exclusively under the jurisdiction of each separate country. No other country had the right to interfere on this matter; this was the sovereign right of every separate country.

On 26 May 2010 the Hungarian parliament adapted the law, to be more precise a change in the Citizenship Act from 1993, according to which even members of Hungarian national minorities that do not have a permanent residence in the Republic of Hungary could apply for a Hungarian citizenship. The change of law entered into force on 1 January 2011. This date was a big turning point for all Hungarians, who live all across the globe. What seems to be a small change for us was in fact a huge one for the Hungarians, who live outside their home country. By taking on dual citizenship the members of the Hungarian minority could finally re-connect with their home country.

My research on how the representatives of the Hungarian community feel about dual citizenship was performed based on a survey, which made it clear that they mostly decide to take this step for symbolic reasons – i.e. to have a sense of belonging.

Since the Republic of Slovenia tolerates dual citizenship, that means it does not impose automatic lose of nationality for those, who decide to become nationals of two separate countries, more and more Hungarians from Prekmurje decide to take on the Hungarian nationality as well.

Key words: Hungarian national community, nationality, dual citizenship, home country and Hungarian nationality.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY	vi
KAZALO PONAŽORITEV	ix
KAZALO GRAFIKONOV	ix
KAZALO SLIK.....	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	x
1 UVOD.....	1
2 SPLOŠNA OPREDELITEV MANJŠIN V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	3
2.1 PRAVNO VARSTVO MANJŠIN.....	5
2.1.1 OKVIRNA KONVENCIJA O PRAVICAH NARODNIH MANJŠIN.....	5
2.1.2 MADŽARSKO – SLOVENSKI SPORAZUM.....	7
3 MADŽARSKA NARODNA SKUPNOST V REPUBLIKI SLOVENIJI	9
3.1 ZGODOVINSKI PRIKAZ SKUPNOSTI	9
3.2 USTAVNOPRAVNA OPREDELITEV SKUPNOSTI	12
3.2.1 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE	12
3.2.2 ZAKON O SAMOUPRAVNIH NARODNIH SKUPNOSTIH.....	13
3.3 ORGANIZIRANOST SKUPNOSTI	14
3.4 STATISTIČNI PODATKI.....	15
4 DRŽAVLJANSTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI	17
4.1 POJEM DRŽAVLJANSTVA.....	17
4.2 DVOJNO DRŽAVLJANSTVO.....	20
4.3 USTAVNA NARAVA DRŽAVLJANSTVA	21
4.4 ZAKON O DRŽAVLJANSTVU.....	22
5 PRAVNA UREDITEV DRŽAVLJANSTVA NA MADŽARSKEM.....	25
5.1 USTAVNA OPREDELITEV.....	25
5.2 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA	25
5.3 POSTOPEK ZA PRIDOBITEV Z OLAJŠANO NATURALIZACIJO	27
5.4 DRŽAVLJANSKE PRAVICE.....	28
5.5 PRENEHANJE MADŽARSKEGA DRŽAVLJANSTVA	29
5.6 ODNOSI MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO	30
6 ANALIZA RAZISKAVE	32

7 ZAKLJUČEK.....	39
LITERATURA IN VIRI.....	41
PRILOGE	44

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Struktura anketiranih o nameri glede madžarskega državljanstva	32
Grafikon 2: Spolna struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri prevzema tudi madžarskega državljanstva	33
Grafikon 3: Starostna struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri prevzema tudi madžarskega državljanstva	33
Grafikon 4: Izobrazbena struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri	34
Grafikon 5: Struktura anketiranih o vednosti za možnost prevzema tudi madžarskega državljanstva	35
Grafikon 6: Vzrok prevzema madžarskega državljanstva	36
Grafikon 7: Struktura anketiranih, ki niso izbrali možnosti prevzema madžarskega državljanstva	37
Grafikon 8: Struktura anketiranih, ki nameravajo prevzeti tudi madžarsko državljanstvo.	37

KAZALO SLIK

Slika 1: Zemljevid Madžarske pred Trianonsko pogodbo.....	10
Slika 2: Svečana podelitev madžarskega državljanstva dne 23.06.2016	29

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

- MNS – Madžarska narodna skupnost
- MNZ – Ministrstvo za notranje zadeve
- MZZ – Ministrstvo za zunanje zadeve
- PMSNS – Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost
- SFRJ - Socialistična federativna republika Jugoslavija
- SSKJ – slovar slovenskega knjižnega jezika
- ULRS – Uradni list Republike Slovenije
- ZDRS – Zakon o državljanstvu Republike Slovenije
- ZSNS – Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih

1 UVOD

Za temo diplomskega dela o dvojnem državljanstvu madžarske narodne skupnosti sem se odločila predvsem iz osebnih razlogov.

Vprašanje lastne identitete je v mojem življenju prisotno že od malih nog. Vedno je obstajalo vprašanje, kam v resnici pripadam. Živim v neposredni bližini slovensko-madžarske meje. Moj materni jezik je madžarski. Doma smo se vedno pogovarjali v madžarščini, slovenščine sem se začela učiti v vrtcu in še to na zelo nizki ravni, saj sem hodila v vaški vrtec, kjer je večina otrok bila, tako kot jaz, iz madžarsko govorečih družin. Čeprav živim v Sloveniji, sem se pravilne slovenščine naučila šele v osnovni šoli. Prepričana sem, da so takšni občutki prisotni v mnogih mojih sovrstnikih. Ob pisanju diplomskega dela sem se tako opirala tudi na lastne izkušnje. Na področju, kjer živimo pripadniki madžarske narodne skupnosti, je pridobitev tudi madžarskega državljanstva v zadnjem času zelo aktualna tema. Kot da nam Madžarska na nek način želi vrniti tisto, kar nam je bilo (oziroma našim prednikom) s Trianonsko mirovno pogodbo odvzeto.

Hipoteze ki sem jih v diplomskem delu želela raziskati so:

Hipoteza 1: Med pridobitvijo državljanstva v Republiki Sloveniji in na Madžarskem ni večjih razlik.

Hipoteza 2: Pripadniki madžarske narodne skupnosti se za prevzem madžarskega državljanstva opredeljujejo pretežno iz občutka pripadnosti matični državi.

Osnova za postavitve moje druge hipoteze je ta (kakor bo navedeno v tretjem poglavju moje diplomske naloge), da se je moral marsikateri pripadnik madžarske manjšine po trianonski mirovni pogodbi, zaradi materialnih težav, odreči svoji narodni identiteti. Zato sem predvidevala, da bodo tisti, ki bodo prevzeli tudi madžarsko državljanstvo, zdaj, ko je to mogoče, to storili iz občutka pripadnosti (nekdanji) matični državi. Lahko bi rekla, da zaradi neke vrste spoštovanja do svojih prednikov.

Namen mojega diplomskega dela je opredelitev koncepta dvojnega državljanstva v Republiki Sloveniji in ugotoviti, kako je ta sprememba madžarskega Zakona o državljanstvu vplivala na madžarsko manjšino v Sloveniji, nadalje koliko njenih pripadnikov se je odločilo za dvojno državljanstvo ter prednosti in morebitne slabosti tega. Cilj diplomskega dela je ugotoviti, kako dvojno državljanstvo vpliva tudi na meddržavne odnose (Slovenija-Madžarska) in ali je to pozitiven ali negativen pojav.

Diplomsko delo je sestavljeno iz sedmih poglavjih. Prvo poglavje je uvod, ki je namenjeno seznanitvi s tematiko, ciljev ter opredelitvi hipotez.

Na začetku sem se lotila splošne opredelitve manjšin v Sloveniji, kjer poleg madžarske narodne skupnosti živi tudi italijanska. Ugotovila sem, da je zaščita pripadnikov madžarske

in italijanske narodne skupnosti v Sloveniji relativno dobro urejeno. Ustava Republike Slovenije namreč manjšinam v Sloveniji zagotavlja posebne pravice, zato sem izpostavila tiste člene, ki so pomembne za to tematiko.

V tretjem poglavju sem podrobneje predstavila madžarsko narodno skupnost, njeno zgodovino in organiziranost.

Ker na področju državljanstva ni enotne sprejete definicije, sem v četrtem poglavju poiskala različne opredelitve tega pojma. Glede dvojnega državljanstva v Republiki Sloveniji velja, da jo naša država tolerira oziroma ne predpisuje avtomatične izgube slovenskega državljanstva v primerih, ko slovenski državljan pridobi državljanstvo tuje države. V Republiki Sloveniji državljanske pravice in dolžnosti določa že Ustava, podrobneje pa Zakon o državljanstvu, ki sem ga podrobneje predstavila.

Nato sem v petem poglavju na kratko opisala, kako je državljanstvo urejeno na Madžarskem.

V šestem poglavju svojega diplomskega dela sem predstavila lastno raziskavo, ki sem jo izvedla s pomočjo ankete. Z njo sem med občani, pripadniki madžarske skupnosti v občinah Lendava in Dobrovnik ugotavljala, ali so seznanjeni z možnostjo sprejema tudi madžarskega državljanstva. Kako gledajo na to možnost? Jim je pomembno, da se tudi državljansko opredelijo za Madžare? Ali gre zgolj za simboliko? Katera skupina pripadnikov se za to odloča? Na vsa ta vprašanja sem dobila odgovore, ki sem jih tudi razložila in analizirala.

V zadnjem, zaključnem poglavju sem predstavila bistvene ugotovitve diplomskega dela in odgovorila na hipoteze, ki sem jih postavila v uvodnem poglavju.

Na koncu so navedeni še literatura in viri, ki sem jih uporabila pri pisanju diplomskega dela.

2 SPLOŠNA OPREDELITEV MANJŠIN V REPUBLIKI SLOVENIJI

V Republiki Sloveniji imamo dve avtohtoni narodni manjšini - italijansko in madžarsko - ter posebno romsko skupnost.

Manjšino običajno opredeljujemo kot del naroda, ki je ostal zunaj matične domovine. Za narodno manjšino poznamo in uporabljamo več besed kot so: etnija, minoriteta...

Etnija

Beseda etnija pomeni narodnostna manjšina. Izhaja iz grške besede »ethnos«, ki pomeni: rasa, narod, pleme; torej gre za človeško skupino, ki se nekoliko razlikuje od druge, tuje skupine iz drugega področja. Etnija je človeška skupnost, ki se objektivno razlikuje od drugih človeških skupnosti s posebno kulturo, katere glavni dejavnik je lasten jezik, in ki subjektivno razume tudi sebe za različno od drugih (Uwe Joachim Moritz, 1997).

Minoriteta

Minoriteta je drugi izraz za manjšino. Beseda je izšla iz latinske besede »minoritas«, to je samostalnik izpeljan iz »minor«, kar pomeni »majhna«, označuje isto kot »majhnost« ali »nemoštvo«. Taka skupnost uživa manj pravic, ima manj izgledov kakor druge, ki odločilno vplivajo na javne zadeve (Uwe Joachim Moritz, 1997).

Lokar (1965, str. 387) opredeljuje dva vidika definicije narodnih manjšin, to je splošni vidik in sistemski vidik. Pri splošnem vidiku je manjšina skupina ljudi, ki so si med seboj podobni po kakšni kakovostni značilnosti (recimo jezik ali politično prepričanje, veroizpoved, spol, barva polti, navade, ekonomski status, ozemeljska opredeljenost,...), vendar jih je številčno malo v razmerju do druge skupine (večine) z drugačno kakovostno značilnostjo (recimo drug jezik, drugačno politično prepričanje, drugačna veroizpoved, spol ali barva kože, ipd.). Po Lokarju je ta opredelitev najbolj splošna in tudi najbolj precizna, obenem je ta opredelitev široka, morda preveč, vendar zaradi tega, ker je tudi pojem »manjšina« izredno širok in ga najrazličnejše uporabljamo. Po sistemskem vidiku lahko označimo manjšino za podsistem v sistemu, ki je sestavljen iz večine in manjšine. Drugi del tega sistema, drugi podsistem je večina.

Dr. Vera Križišnik-Bukić (2014, str. 168) je definicijo narodnih manjšin zapisala tako: »Narodne manjšine v Republiki Sloveniji na začetku 21. stoletja so tisti deli narodno samo-ozaveščenega in številčno manjšinskega stalno bivajočega prebivalstva države, ki so družbeni produkt od njihove volje neodvisnih širših zgodovinskih okoliščin, katerih pripadniki so slovenski državljani in ki se po nekaterih bistvenih družbeno kolektivnih obeležjih, kot so etnični izvor, materni jezik, kultura, tradicije, veroizpoved razlikujejo od številčno večinskega naroda in med seboj ter želijo z lastnimi prizadevanji to svojo narodnostno identiteto ohranjati.«

»Ozemlje, na katerem je v začetku devetdesetih let nastala samostojna država Slovenija, ni bilo nikoli etnično homogeno. Število manjšin, njihov obseg in njihova realna gospodarska in politična moč so se v različnih zgodovinskih obdobjih spreminjali skladno s spreminjanjem političnih meja in suverenosti nad tem ozemljem. Zadnje spreminjanje državnih meja na začetku 90. let je na območju Slovenije pustilo kar »pestro« zbirko pripadnikov neslovenskih etničnih skupin. Razvrstiti jih je mogoče v dve skupini: na zgodovinske narodne manjšine (v Ustavi je govor o avtohtonih narodnih skupnostih brez posebne razlage pridevnika avtohton) in »nove« narodne skupnosti. V kategorijo zgodovinske narodne manjšine so vštete italijanska, madžarska in romska narodna skupnost. Med »nove« narodne skupnosti uvrščamo pripadnike narodov nekdanje jugoslovanske države, ki so se v Slovenijo priseljevali v celotnem obdobju njenega obstoja, posebej intenzivno od sredine šestdesetih let prejšnjega stoletja dalje; predvsem zaradi ekonomskih razlogov.« (Komac, 2007, str. 1)

»Italijani in Madžari živijo v Sloveniji dolga stoletja, in to strnjeno, na ozemlju, na katerem se nimajo za tujce ali priseljence, temveč se upravičeno počutijo kot avtohtono, prvotno, domače prebivalstvo in imajo v nekaterih manjših naseljih večino tudi še danes. To je vsebina t.i. avtohtonosti, o kateri tuji opazovalci večkrat menijo, da je neoprijemljiv pojem, ki omogoča arbitrarnost in neupravičeno diskriminacijo preostalih, »neavtohtonih« manjšin. Gre torej za narodni skupnosti, ki sta tradicionalni, sta dolgotrajna, klasična značilnost na ozemlju današnje Slovenije. Nista novodobni, kot velja za skupnosti, ki so nastale iz tistih prebivalcev Slovenije, ki imajo korenine v drugih delih nekdanje jugoslovanske federacije. Položaj obeh avtohtonih narodnih skupnosti urejajo posebni mednarodni sporazumi, to pa za novodobne manjšinske skupnosti ne velja. Poleg tega ustava izrecno poudarja, da imajo Italijani in Madžari zagotovljene ustavne pravice ne glede na število pripadnikov (64. člen).« (Ribičič, 2004, str. 32)

Večkrat smo se že srečali s besedo avtohton. Prebivalstvo, ki živi na nekem ozemlju že stoletja imenujemo avtohtono prebivalstvo. Po SSKJ (2016) beseda »avtohton« pomeni »domač, prvoten«, torej po izvoru od tam, kjer živi. Torej je madžarska narodna manjšina na svojem ozemlju avtohtona. To območje je namreč nekoč spadalo pod Avstro-Ogrsko, in prebivalstvo se sem ni priselilo, ampak so se spreminjale samo meje. Iz nekdanje večine je nastala manjšina.

Manjšinska politika je zelo aktualna tema v Evropi. Po mnenju številnih avtorjev je demokratičnost neke družbe merljiva s spoštovanjem pravic manjšin. Običajno so manjšine s strani večinskega prebivalstva zavarovane s posebnimi zakoni. V Sloveniji so te pravice omenjene že v Ustavi.

»Slovenija je država z enim najvišjih manjšinskih standardov, tako na normativni, kakor tudi na praktični ravni. Manjšinsko vprašanje je bilo v slovenskem prostoru vselej vitalnega pomena tudi zaradi razmeroma znatnega števila pripadnikov slovenskega naroda in kulture zunaj Slovenije ter nenazadnje tudi zgodovinske usode življenja na etničnem stiku. Ta senzibilnost, poudarjena še z dejstvom, da sodijo Slovenci med manj številne

evropske narode, se je odrazila tudi v skrbi za manjšine na lastnem ozemlju ter za slovenske manjšine v sosednjih državah.« (Zupančič, 2005, str. 27)

»Po Ustavi Republike Slovenije je uradni jezik v Sloveniji slovenščina, le na območju občin, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.« (Ivanjko, 2014, str. 26)

Nekatere narodne ali etnične, verske in jezikovne manjšine se danes srečujejo z različnimi problemi, ki otežujejo njihovo življenje ali ogrožajo njihovo etnično, versko in jezikovno identiteto. Podvržene so raznim oblikam odkrite ali prikrite diskriminacije, poniževanju, tlačenju na vse mogoče načine, potiskajo jih v kulturno, ekonomsko in socialno podrejenost, nad njimi izvajajo psihološki pritisk (Devetak, 1999).

Po mnenju Ribičiča (2004, str. 34-35) so Italijani imeli to prednost, da so živeli ob odprti meji z razvitim italijanskim gospodarstvom, kjer je znanje italijanščine lahko pomenilo tudi možnost za boljši poklicni uspeh. Madžari pa so se v zadnjem desetletju srečali s poskusi omejevanja dvojezičnosti, ki je že dolga desetletja ponos Slovenije. Njihovo sožitje s slovensko večino so nekajkrat skalile aktivnosti nacionalistično usmerjenih skupin, tako znotraj večinskega slovenskega naroda kot madžarske narodne skupnosti. Ob oblikovanju novih majhnih občin je prišlo do tega, da v posameznih od njih absolutno prevladujejo Madžari, to pa lahko nasprotja prej poglobi kot pa zmanjšuje.

Eno od bistvenih političnih in varnostnih vprašanj v Evropi je, kako zagotoviti vsem ljudem – posameznikom in skupinam – ne le formalno, ampak tudi dejansko enakost, ne glede na njihovo narodnostno in etnično poreklo, jezik in vero (Devetak, 1999).

2.1 PRAVNO VARSTVO MANJŠIN

2.1.1 OKVIRNA KONVENCIJA O PRAVICAH NARODNIH MANJŠIN

Mednarodnopravne norme o pravicah in dolžnostih manjšin so pomembna osnova za urejanje teh vprašanj z notranjimi in pravnimi ter drugimi ukrepi. Predstavljajo nekakšen minimum za urejanje manjšinskih vprašanj v skladu s potrebami in razmerami v posameznih državah. Mednarodni standardi lahko učinkovito vplivajo na urejanje manjšinskih vprašanj, če njihovo implementacijo nadzoruje objektivno mednarodno telo (Devetak 1999). Po mnenju Devetaka (1999, str. 127) bi njihov učinek na položaj manjšin bil še toliko večji, če bi obstajal mednarodni sodni mehanizem, na katerega bi se lahko pripadniki manjšin obrnili v primeru kršitev, ko ne bi mogli najti zadovoljive rešitve prek domačih organov.

Evropske države so po letu 1989 podpisale več kot dvajset bilateralnih sporazumov. Te med drugim urejajo tudi pravice manjšin ali pa so v celoti posvečeni tej problematiki. Prvi sprejeti mednarodni multilateralni inštrument za varstvo narodnih manjšin je Okvirna konvencija o pravicah narodnih manjšin. Države jo lahko podpisujejo od 1.2.1995. Tega

dne ga je v Strasbourgu podpisalo 22 držav, med njimi tudi Slovenija in vse njene sosednje države: Avstrija, Italija in Madžarska. Konvencija je začela veljati 1.2.1998, potem ko jo je ratificiralo 12 držav. 23.3.1998 jo je ratificirala tudi Slovenija. Okvirna konvencija temelji na načelu, da je varstvo pripadnikov narodnih manjšin integralni del mednarodnega varstva človekovih pravic. Konvencija vsebuje določbe programske narave in načela, ki zadevajo takšna vprašanja, kot so združevanje, čezmejni stiki, izobraževanje, enakost, identiteta, jezik, mediji, udeležba in vera. Izraz »okvirna« pomeni, da v njej zapisana načela niso neposredno izvršljiva v notranjem pravnem redu, ampak jih bo možno udejanjiti s pomočjo nacionalnega pravnega reda in prek različnih vladnih politik. Pri implementaciji naj bi države upoštevale specifične pogoje, v katerih manjšine živijo. Konvencija pripadnikom manjšin zagotavlja vrsto pravic, ki jih bodo lahko uživali posamično ali v skupnosti z drugimi. V nobenem primeru ne govori o kolektivnih pravicah manjšin, ampak je poudarek na varstvu pravic posameznika. Konvencija je razdeljena na pet delov. Prvi trije deli obravnavajo vsebinska načela o pravicah manjšin, četrti vsebuje določbe o nadzornem mehanizmu, peti pa predhodne določbe (Devetak, 1999).

Prvi del (1.-3. člen) obsega določbe, ki so temeljna načela in so v pomoč za osvetljevanje pomena drugih vsebinskih določb Konvencije. Možnost, da posameznik uživa svoje pravice v »skupnosti z drugimi« ne pomeni, da so države članice sprejele načelo varstva kolektivnih pravic manjšin. Vsakdo ima pravico do tega ali želi, da ga obravnavajo kot pripadnika manjšine ali ne (Devetak, 1999, str. 159).

V drugem delu (4.-19. člen) so se države zavezale, da bodo spoštovale enakost ljudi in odpravile vsakršno diskriminacijo med njimi. Spodbujale bodo »duh strpnosti in interkulturnega dialoga«. Zaščitile bodo osebe, ki bi lahko bile zaradi svoje etnične, kulturne, jezikovne ali verske identitete tarča groženj ali dejanj diskriminacije, sovražnosti ali nasilja. Zadevajo svobodo zborovanja, združevanja, izražanja mišljenj ter svobodo misli, vesti in vere. Posebej so poudarili pravico manjšin do ustanavljanja verskih inštitucij, organizacij in združenj ter možnost, da v okviru obstoječega pravnega reda ustanovijo in uporabljajo lastne medije in da imajo pristop do medijev nasploh. Države članice bodo lahko oblikovale svoje domače pravne predpise in druge ukrepe za varstvo manjšin, ki v njih živijo. Od 10-19. člena so zapisana načelna stališča o uporabi manjšinskega jezika v odnosih z administracijo, v kazenskem postopku, pri uporabi imen in priimkov, znakov, javnih napisih in drugih informacijah zasebne narave, pri topografskih dvojezičnih napisih, kot so tradicionalna lokalna imena, imena ulic itd. Glede šolstva Okvirna konvencija manjšinam zagotavlja »enak dostop« do izobraževanja in raziskovanja, še posebej pa omenja usposabljanje učiteljev, dostop do učbenikov (Devetak, 1999, str. 159-161).

Tretji del konvencije (20.-23. člen) obsega dve zapovedi za pripadnike manjšin:

- pri uživanju pravic in svoboščin iz Okvirne konvencije bodo morali spoštovati nacionalno zakonodajo in pravice drugih (še posebej pripadnikov večine in drugih manjšin),

- ničesar v Okvirni konvenciji ni mogoče tolmačiti na način, ki bi dajal kakršno koli pravico do katere koli dejavnosti ali dejanja, ki bi bilo v nasprotju s temeljnimi načeli mednarodnega prava, še posebej pa z načeli o suvereni enakosti, ozemeljski celovitosti in politični neodvisnosti držav (Devetak, 1999, str. 161).

2.1.2 MADŽARSKO – SLOVENSKI SPORAZUM

V odnosih Slovenije in Madžarske se mi zdi pomembna tudi madžarsko-slovenska pogodba o manjšinah, ki sta ga državi podpisali 6. novembra 1992 v Ljubljani (v nadaljevanju Pogodba). Ta pogodba je izraz novega obdobja odnosov med Madžarsko in Slovenijo pri urejanju manjšinskega vprašanja. Ureja tako vprašanje madžarske manjšine v Prekmurju in slovenske manjšine v Porabju (okoli 3000 Slovencev). V veljavo je stopilo maja 1993. Obe državi se s tem Sporazumom zavezuje, da bosta slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski v Sloveniji zagotavljali možnost za ohranitev in razvoj ter svobodno izražanje kulturne, jezikovne, verske identitete manjšin in njunih pripadnikov, ter da bosta v ta namen sprejeli in uveljavili ustrezne ukrepe na področju izobraževanja, kulture, javnega obveščanja, založniške in znanstveno-raziskovalne dejavnosti, gospodarstva in na drugih področjih, ki bodo prispevali k vsestranskemu razvoju manjšin (Devetak, 1999).

V Pogodbi (Devetak, 1999, str. 223) so podrobno opisani ukrepi in mehanizmi na področju:

- vzgoje in izobraževanja v maternem jeziku,
- ustanavljanja in delovanja kulturnih ustanov, organizacij, društev in skladov,
- svobodne uporabe jezika v zasebnem in javnem življenju,
- informiranja,
- znanstvenega raziskovanja in preučevanja pravic manjšin, njune preteklosti in sedanjega položaja,
- posebnih interesov manjšin v prostorskih in gospodarskih razvojnih načrtih,
- udeležbe manjšin pri odločanju na vseh ravneh.

Pogodbeni stranki sta se tudi zavezali:

- da ne bosta upravne in teritorialne organizacije države ter lokalne samouprave urejali na način, ki bo v škodo manjšin,
- da bosta manjšinam zagotavljali svobodne in neposredne stike s pripadniki matičnega naroda,
- da bosta obveznosti iz tega Sporazuma upoštevali pri sklepanju neposrednih pogodb,
- da bosta zagotavljali gmotno in drugo podporo za izvrševanje obveznosti iz Sporazuma,
- da bosta ustanovili medvladno komisijo, ki bo spremljala uresničevanje določb Sporazuma.

Pogodba velja za pet let in se avtomatično podaljša za nadaljnjih pet let, če jo ena od pogodbenih strank šest mesecev pred potekom roka ne odpove.

Leta 2014 so v Lendavi in Monoštru praznovali 20. obletnico Sporazuma, kjer so se udeleženci strinjali, da je le-ta prinesel pozitivne spremembe za obe manjšini. Ob tej priložnosti so v Lendavi odprli tudi konzularno pisarno Veleposlaništva Madžarske v Sloveniji, ki je del veleposlaništva v Ljubljani. Prireditev sta se udeležila takratna zunanja ministra obeh držav, Karl Erjavec in Janos Martonyi. Konzularno pisarno sem tudi osebno obiskala, kjer so mi pri pripravi diplomskega dela z veseljem priskočili na pomoč.

3 MADŽARSKA NARODNA SKUPNOST V REPUBLIKI SLOVENIJI

3.1 ZGODOVINSKI PRIKAZ SKUPNOSTI

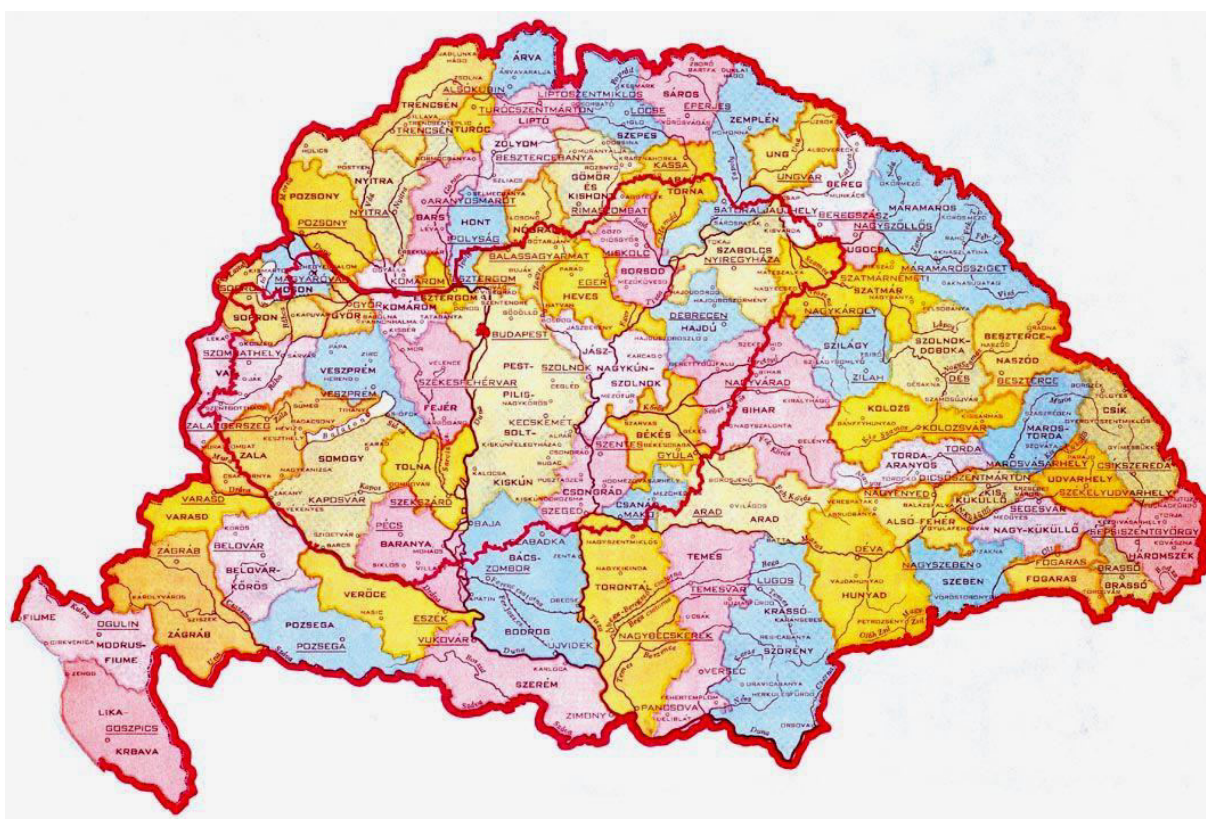
Na skrajnem severovzhodu Slovenije, na približno 50 km dolgem in 3-10 km širokem področju ob slovensko-madžarski meji živimo pripadniki avtohtone madžarske narodne skupnosti. Področje se deli na gričevnati del (Goričko) in ravninski (lendavski) del. Pripadniki avtohtone madžarske narodne skupnosti prebivajo na strnjenem območju naselij v sledečih narodnostno mešanih občinah (MNS, 2016):

- Lendava (Kamovci/Kámaháza, Genterovci/Göntérháza, Radmožanci/Radamos, Mostje /Hidvég, Banuta/Bánuta, Dolga vas/Hosszúfalu, Dolgovaške Gorice/Hosszúfaluhegy, Lendava/Lendva, Lendavske gorice/Lendvahegy, Dolnji Lakoš/Alsólakos, Gornji Lakoš/Felsőlakos, Gaberje/Gyertyános, Kapca/Kapca, Kot/Kót, Čentiba/Csente, Petišovci/Petesháza, Trimlini/Hármasmalom, Dolina pri Lendavi/Völgyifalu, Pince/Pince in Pince Marof/Pincemajor),
- Dobrovnik (Dobrovnik/Dobronak in Žitkovci/Zsitkóc),
- Moravske Toplice (Čičečka vas/Csekefa, Motvarjevci/Szentlászló, Pordašinci/Kisfalu, Prosenjakovci/Pártosfalva, Središče/Szerdahely),
- Hodoš (Hodoš/Hodos, Krplivnik/Kapornak),
- Šalovci (Domanjševci/Domonkosfa)

To območje v Sloveniji je bilo skoraj tisoč let pod madžarsko (ogrsko) oblastjo (od 10. stoletja do l. 1919). Gre za ozemlje današnjega Prekmurja, ki so jo l. 1920 s t.i. trianonsko mirovno pogodbo priključili k novonastali državi, Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, torej k poznejši Kraljevini Jugoslaviji (MNS, 2016).

Trianonska mirovna pogodba je bila sklenjena 4. 6. 1920 v versajskem dvorcu Gran Trianon v bližini Pariza, podpisale pa so jo antantne sile in Madžarska, ki je postala naslednica ogrskega dela avstro-ogrske monarhije. S to pogodbo je Madžarska izgubila več kot dve tretjini ozemlja, kajti prej je obsegala 250.000 km², po trianonski pogodbi pa le še 90.000 km², zaradi česar madžarski narod kot avtohtona skupnost živi v osmih državah Srednje in Vzhodne Evrope (Avstrija, Slovaška, Ukrajina, Romunija, Srbija, Hrvaška in Slovenija).

Slika 1: Zemljevid Madžarske pred Trianonsko pogodbo

Vir: spletni vir (Magyarország szép.hu, 2016)

S priključitvijo Prekmurja na osnovi mirovne pogodbe je k novi jugoslovanski državi na tem območju bilo priključeno tudi približno 30 naselij z absolutno večino madžarskega življenja. Ocenjujejo, da je na tem območju takrat živel približno 20.000 Madžarov, oziroma populacije madžarskega izvora (Göncz, 1997). Nekateri avtorji navajajo diskriminacijo madžarskega dela prebivalstva v takratnih časih s strani večine.

» Madžarsko govoreče prebivalstvo je pretrpelo veliko duševno travmo, saj je nasprotno svoji volji postalo iz dotedanje večine manjšina. Takšen pojav zmeraj povzroči izredno psihološko spremembo tako pri posameznem pripadniku določene manjšinske skupnosti, kakor tudi pri celotni skupnosti. Proti trianonski odločitvi je madžarsko prebivalstvo v Prekmurju ostro protestiralo, s tem vprašanjem so se ukvarjale tudi mednarodne organizacije, vendar so v Zagrebu kljub temu leta 1924 dokončno potrdili že pred štirimi leti ugotovljeno mejno črto. Po taki odločitvi je madžarsko narodnostno skupnost doletela marsikatera nevšečnost. Tako rekoč celotna inteligenca madžarske narodnosti je zapustila to pokrajino in se naselila na območju t.i. trianonske Madžarske. Nadalje pri delitvi grofovske posesti so madžarsko manjšino v celoti diskriminirali in ponižali s tem, da so njenim pripadnikom dodelili določeni kos zemlje le takrat, ko so se izrekli za pripadnika večinskega naroda. Marsikateri pripadnik manjšine se je moral zaradi materialnih težav odreči svoji narodni identiteti. Gre predvsem za najnižji sloj prebivalstva, vendar je kljub

temu za madžarsko narodno skupnost ta način dodeljevanja zemlje pomenil veliko izgubo.« (Göncz, 1997, str. 80)

Göncz meni (1997, str. 80 in 81), da sta na ohranitev narodne identitete madžarske manjšine v Prekmurju in njeno nadaljnje oblikovanje v veliki meri vplivala dva dejavnika. Prvi dejavnik je objektivne narave, ker je tukajšnje madžarsko prebivalstvo s spremembo državne meje pripadalo slovenski pokrajini, ki je bilo gospodarsko bolj razvito od prejšnje države. Madžarsko prebivalstvo se je s tem začelo prilagajati slovenskemu vrednostnemu sistemu na vseh področjih življenja. Ta pojav sam po sebi še ne pomeni negativni trend, vendar gledano z aspekta oblikovanja narodne identitete pomeni, da je manjšina počasi opuščala tiste svoje specifičnosti, ki so prav izraz pripadnosti določenemu narodu. Drugi pojav, ki je vplival na življenje madžarske manjšine, je preseljevanje večinskega prebivalstva v madžarske vasi, bodisi iz primorskega predela in Istre bodisi iz drugih predelov slovenske dežele. S preseljevanjem prebivalstva, z naselitvijo t.i. kolonij v madžarske vasi so imeli namen pospešiti asimilacijo madžarskega prebivalstva. Priselitev tujih elementov v avtohtoni madžarski prostor je povzročilo tudi dokajšnjo stopnjo nestrpnosti tako med Madžari, kakor tudi med priseljenimi Slovenci. Krivda za to stanje bremeni izključno takratno oblast.

Obdobje po drugi svetovni vojni je za pripadnike madžarske narodne skupnosti prineslo pozitivne spremembe. Leta 1959 so uvedli t.i. dvojezično šolstvo. To pomeni korenito spremembo v slovenski narodnostni politiki, saj lahko o narodnostni politiki, ki temelji na pozitivni diskriminaciji avtohtonih narodnih manjšin v Sloveniji dejansko govorimo šele od takrat. Bistvo dvojezičnega šolstva je v tem, da na določenem teritoriju, ki se imenuje narodnostno mešano območje, obstajajo samo dvojezične šole, ki jih obiskujejo tako pripadniki večine, kakor tudi manjšine (Göncz, 1997).

Leta 1974 so sprejeli ustavo, ki je uzakonila spoznanje, da so avtohtone narodnostne skupnosti v Sloveniji državotvorni subjekti, zato je njihov jezik na narodnostno mešanem območju enakopraven slovenskemu jeziku na vseh področjih družabnega življenja. Ustava je pravno-formalno uvedla tudi vsestransko skrb države do avtohtonih narodnih skupnosti, uzakonila je posebne pravice na področju šolstva, kulture, informiranja in stikov z matičnim narodom ter omogočila organiziranje samoupravnih interesnih skupnosti. Te skupnosti so pomenile pomemben korak na področju demokratičnih procesov, pomenile so dobro osnovo za izoblikovanje poznejših narodnih skupnosti oziroma sedanjih narodnostnih svetov (Göncz, 1997).

3.2 USTAVNOPRAVNA OPREDELITEV SKUPNOSTI

3.2.1 USTAVA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ustava je najvišji splošni akt, s katerim država predpiše splošna načela in oblike svoje politične in družbene ureditve. Je najpomembnejši državni dokument. Sprejeta je bila 23. decembra 1991. Vsebuje 175 členov v desetih sklopih, ki sledijo preambuli:

1. Splošne določbe
2. Človekove pravice in temeljne svoboščine
3. Gospodarska in socialna razmerja
4. Državna ureditev
5. Samouprava
6. Javne finance
7. Ustavnost in zakonitost
8. Ustavno sodišče
9. Postopek za spremembo ustave
10. Prehodne in končne določbe

Ustava Republike Slovenije (ULRS, št. 33/1991) zagotavlja pravice manjšinam na svojem ozemlju v 5., 11., 14., 61., 62., 63., 64., 65. in 80. členu.

5. člen določa, da država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti.

11. člen določa, da je na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.

14. člen določa, da so pred zakonom vsi enaki.

61. in 62. člena določata, da vsak svobodno izraža svojo narodno pripadnost, ter da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopkih pred državnimi in drugimi organi uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določi zakon.

Posebne pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji določa 64. člen Ustave:

- pravica do svobodne uporabe narodnih simbolov;
- za ohranjanje svoje narodne identitete lahko pripadniki te skupnosti ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva;
- pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter oblikovanja in razvijanja teh dejavnosti (zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno);

- pravica do gojitve odnosov s svojim matičnim narodom;
- pravica do ustanovitve samoupravne skupnosti za uresničevanje svojih pravic;
- pravica do neposredne zastopanosti v predstavniških organih lokalne samouprave in v državnem zboru;
- pravice so zagotovljene ne glede na število pripadnikov;
- Ustava RS v 5. odstavku 64. člena določa, da: »zakoni, drugi predpisi in splošni akti, ki zadevajo uresničevanje v ustavi določenih pravic in položaja zgolj narodnih skupnosti, ne morejo biti sprejeti brez soglasja predstavnikov narodne skupnosti«; na podlagi ustavnega določila pa nadalje Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (ULRS, št. 65/1994) v 2. odstavku 15. člena določa, da: »kadar državni organi odločajo o zadevah, ki se nanašajo na položaj pripadnikov narodnih skupnosti, morajo predhodno pridobiti mnenje samoupravnih narodnih skupnosti«.

80. člen določa sestavo in volitve v Državni zbor, s katerim je vedno zagotovljen po en sedež poslancu italijanske in madžarske narodne skupnosti.

»Državni zbor sestavljajo poslanci državljanov Slovenije in šteje 90 poslancev. Poslanci se volijo s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem. V državni zbor se vedno izvoli po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti. Volilni sistem ureja zakon, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev.

Poslanci, razen poslancev narodnih skupnosti, se volijo po načelu sorazmernega predstavnštva ob štiriodstotnem volilnem pragu za vstop v Državni zbor, pri čemer imajo volivci odločilen vpliv na dodelitev mandatov kandidatom«.

Poleg Ustave Republike Slovenije je področje varstva manjšin urejeno z zakoni in drugimi pravnimi predpisi ter akti Vlade Republike Slovenije.

3.2.2 ZAKON O SAMOUPRAVNIH NARODNIH SKUPNOSTIH

V Državnem zboru Republike Slovenije je bil 5. oktobra 1994 sprejet Zakon o samoupravnih narodnih skupnostih (v nadaljevanju ZSNS). Z zakonom je madžarski in italijanski skupnosti omogočeno, da se samoorganizirajo v obliki samoupravnih narodnih skupnosti.

1. člen Zakona določa: »Za uresničevanje posebnih pravic, ki jih zagotavlja ustava Republike Slovenije, za uveljavljanje svojih potreb in interesov in za organizirano sodelovanje pri javnih zadevah, ustanovijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti na območjih, kjer avtohtono živijo, samoupravne narodne skupnosti.« (ZSNS, ULRŠ, št. 65/1994)

Samoupravne narodne skupnosti so osebe javnega prava (2. člen). ZSNS v nadaljevanju določa naloge ter organiziranost samoupravnih narodnih skupnosti. Samoupravne narodne skupnosti samostojno odločajo o vprašanjih iz svoje pristojnosti. Skupaj z organi lokalnih

skupnosti dajejo soglasje k zadevam, ki se jih neposredno tičejo (3. člen). Narodne skupnosti so zadolžene za kulturne, raziskovalne, informativne, založniške in gospodarske dejavnosti, ki prispevajo k njenem lastnem razvoju. Pravico imajo do ustanavljanja lastnih organizacij in zavodov. Na področju izobraževanja aktivno sodelujejo pri načrtovanjih in organizaciji vzgojno-izobraževalnega dela in pripravi vzgojno-izobraževalnih programov. Samoupravne narodne skupnosti so zadolžene za razvijanje stikov z matičnim narodom in drugimi mednarodnimi organizacijami (4. člen). (ZSNS, ULRS, št. 65/1994)

3.3 ORGANIZIRANOST SKUPNOSTI

Kot je že v prejšnjih poglavjih navedeno je pravica do ustanovitve narodnostnih samouprav je ustavna pravica avtohtone manjšine. Zakon o samoupravni narodni skupnosti dovoljuje oblikovanje notranjih organizacijskih struktur, samostojno delovanje in odločanje.

V občinah je madžarska narodna skupnost organizirana v madžarske samoupravne narodne skupnosti občin: Lendava, Dobrovnik, Moravske Toplice, Šalovci in Hodoš. Vsaka občinska madžarska samoupravna narodna skupnost ima svet, ki je najvišja oblika organiziranosti v občini. Te občinske skupnosti se preko svojih delegatov (izvoljenih članov) povezujejo v krovno organizacijo in so v funkciji političnega predstavništva v razmerju do lokalnih skupnosti. Vsaka občinska madžarska samoupravna narodna skupnost deluje samostojno na podlagi svojega statuta. Pripadniki te skupnosti imajo tako dvojno volilno pravico (splošno in posebno) – na lokalnem in na državnem nivoju. Pripadniki madžarske narodne skupnosti po večinskem sistemu izvolijo svojega predstavnika - poslanca v Državni zbor Republike Slovenije (3. odstavek 80. člena Ustave RS) (Urad za narodnosti, 2016).

Krovno organizacijo madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji tvori Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (PMSNS) s sedežem v Lendavi. PMSNS ima kot krovna organizacija status sogovornika z državnimi organi. Svet PMSNS šteje 21 članov, največji delež pa tvorijo predstavniki občine Lendava, ki je v krovni organizaciji zastopana z 10 člani, sledijo ji predstavniki Sveta občine Dobrovnik s 4 člani, Moravskih Toplic s tremi ter Hodoša in Šalovcev z dvema članoma. Delo Sveta izvaja predsednik, ki hkrati zastopa Pomursko madžarsko narodno skupnost (Muravidék.net, 2010).

Na narodnostno mešanem območju si h krepitvi narodne samozavesti prizadevajo tudi mediji. Poročajo in obveščajo v maternem jeziku. Njihovo delo je tudi seznanjanje večinskega naroda o življenju manjšinske skupnosti, o njihovih dosežkih in težavah. Z informacijsko dejavnostjo so zagotovljeni pogoji za nemoten dvosmerni pretok informacij v jeziku narodne skupnosti iz matične države in obratno.

Na narodnostno mešanem območju deluje več javnih zavodov:

- V okviru Zavoda za informativno dejavnost madžarske narodnosti v Lendavi izhaja tednik *Népújság*. Je edini tiskani medij v madžarskem jeziku. Svoje bralce obvešča o aktualnih dogodkih na družbeno-političnem, kulturnem, športnem in drugih področjih z namenom ohranjanja kulture in jezika. V okviru javne RTV Slovenija deluje Studio madžarskih programov Lendava. V sklopu tega deluje Pomurski madžarski radio-MMR, ki pripravlja in predvaja programe v madžarskem jeziku vse dni v tednu. Televizijski program zajema TV-oddajo MOSTOVI-HIDAK in je namenjen poročanju o aktualnih dogodkih življenja narodne skupnosti, ohranjanju njene tradicije in kulturne dediščine, spremljanju dosežkov na področju založništva in narodnostne politike ter gospodarskih in političnih dogodkov v pokrajini, ki vplivajo na življenje madžarske manjšine. Programi se predvajajo štirikrat tedensko.
- Na področju kulture deluje Zavod za kulturo madžarske narodnosti, ki med drugim usklajuje in usmerja delo več deset kulturnih društev madžarske narodnosti. V okviru tega Zavoda deluje Center Bánffy, kjer obratujejo knjigarna in internetna kavarna ter s sodobno multimedijско opremo opremljena dvorana, primerna za razna srečanja in manjše prireditve.
- Kot samostojni javni zavod na narodnostno mešanem območju deluje tudi Knjižnica Lendava. Zagotavlja knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom madžarske narodne skupnosti. V okviru svoje dejavnosti skrbi za strokovnost in organiziranost knjižničarske dejavnosti, namenjene madžarski narodni skupnosti; nabavlja, strokovno obdeluje, hrani, obnavlja in posreduje knjižnično gradivo tudi v madžarskem jeziku ter skrbi za zbiranje domoznanskega gradiva (Muravidék.net, 2010).

3.4 STATISTIČNI PODATKI

80 % vseh Madžarov, ki živijo v Sloveniji torej živi v Pomurju. Göncz (1997, str. 80) meni, da je po l. 1920 na omenjenem ozemlju živelo blizu 20.000 Madžarov, oziroma populacije madžarskega izvora.

Zadnji popis prebivalstva je bil l.2002. Takrat se je za pripadnika madžarske narodnosti opredelilo 6.243 prebivalcev, od tega na narodnostno mešanem območju Pomurja v petih občinah skupno 5.212 prebivalcev. Iz teh števil je razvidno izrazito upadanje madžarskega prebivalstva. Še leta 1991 se je za pripadnika madžarske narodnosti opredelilo 7.243 oseb (MNS, 2016).

Kazalniki, ki v zadnjem obdobju najizraziteje vplivajo na negativno gibanje prebivalstva v narodnostno mešanih občinah, so:

- upadanje prebivalstva,
- mešane zakonske zveze in
- odseljevanje.

Menim, da je odseljevanje zelo močen kazalnik. Mladi (ne samo Madžari) se iz Pomurja množično izseljujejo, predvsem zaradi vedno manjših možnosti za zaposlovanje. Selijo se v večja mestna središča in v tujino. Posledica tega je tudi upadanje prebivalstva.

4 DRŽAVLJANSTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI

4.1 POJEM DRŽAVLJANSTVA

Državljanstvo ima za večino ljudi zelo velik pomen, saj označuje neko pripadnost, nevidno vez. Pojem državljanstva je neločljivo povezan s pojmom države, saj državljanstvo brez države ne more obstajati. Zato bi, preden se lotim državljanstva, rada opredelila pojem države.

Država je neka geografsko območje in neodvisna politična enota s svojo lastno vladavino, zakoni, pogosto tudi z ustavo, policijo, oboroženimi silami, davčnimi pravili in prebivalstvom (Wikipedija, 2016).

Sam izraz država se običajno uporablja v dveh pomenih, v širšem in ožjem. V širšem pomenu vsebuje celotno družbeno skupnost, ki biva na določenem ozemlju in jo ureja državna organizacija. Državna organizacija pa je država v ožjem pomenu besede. Država v širšem pomenu je torej sestavljena iz treh temeljnih sestavin, to so ozemlje, prebivalstvo in državne organizacije. Vse tri sestavine so nujne, če hočemo govoriti o državi, in se med seboj tesno prepletajo (Kaučič in Grad, 2008).

»Država za svoj obstoj in delovanje potrebuje tudi neko število prebivalcev, torej osebe, ki prebivajo na njenem ozemlju (personalna razsežnost države). Te osebe so lahko državljani te države ali pa tujci. Oblast države se razteza na vse njene prebivalce ne glede na to, ali so tujci ali njeni državljani, pa tudi na vse druge osebe, ki se nahajajo na njenem ozemlju. Ne glede na to pa med državo in državljani obstaja posebno razmerje, ki ga tvorijo pravice in dolžnosti na eni strani državljanov, na drugi strani pa tudi države. Države imajo zelo različno število prebivalcev in različno veliko ozemlje, vendar to ne vpliva bistveno na samo naravo države in na njeno delovanje« (Kaučič in Grad, 2008, str. 179).

Na področju državljanstva ni enotno sprejete definicije, saj se raziskovalci spopadajo z množico različnih definicij, ki so odvisni od stroke avtorja kot tudi njegove pripadnosti posameznim šolam (Deželan, Fink-Hafner, Hafner-Fink, Uhan, 2007).

Torej se državljanstvo kot ideja kljub temu, da je upravičeno obravnavana kot ena najstarejših in najbolj relevantnih političnih institucij, vztrajno upira definiciji. Zaradi njegove abstraktnosti in nedoločnosti je razumevanje državljanstva bolj ali manj vezano na določene zgodovinske kontekste ali naše aktualne predstave o njih (Deželan, 2014).

Državljanstvo se je kot posebno pravno razmerje med državo in posameznikom pojavilo relativno pozno, na koncu 18. oziroma na začetku 19. stoletja. Pred tem je bilo pravno razmerje izrazito enostransko, posameznik je bil v razmerju do države zgolj podanik. Takšno razmerje je bilo preseženo šele z razvojem moderne države, vendar se je na

začetku obravnavalo kot pogodbeno razmerje, torej kot del civilnega prava. Tako je posebne določbe o državljanstvu vseboval Napoleonov Code Civile iz leta 1804, avstroogrski Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ODZ-obči državljanski zakonik) iz leta 1811 in še nekateri drugi. Z razvojem pravnih sistemov se problematika državljanstva izloči iz civilnega prava in se prične obravnavati kot javno pravni institut in postane del upravnega prava (Rakočević in Debelak, 2002).

Državljanstvo pogosto povezujejo tudi s pojmom demokracija, ampak to je v sodobnem političnem pogovoru brez kritičnega premisleka. Kljub običajni povezanosti obeh konceptov namreč navezava sploh ni nujna, saj obstajajo še dandanes nedelujoče demokracije, ki državljanstvo postavljajo na pomembno mesto (Deželan, 2014).

Po Šturmu (1996, str. 87) je državljanstvo stalno pravno razmerje določene osebe do države, ki traja, dokler ga ne prekinemo na poseben način. To temeljno razmerje predstavlja poseben status državljana, torej njegove pravice in dolžnosti v razmerju do države.

Izraz »državljanstvo« je torej očitno povezano z državo in označuje določeno pravno povezavo posameznika z določeno državo. Državljanstvo pomeni določen pravni položaj (STATUS), ki ga ima neka fizična oseba v skladu s pravnim redom posamezne države v tej državi. Glede na to, da je to razmerje, ki ga opredeljuje pravni red, gre za pravno razmerje. Državljanstvo je za razliko od narodnosti ali etnične pripadnosti izrazito pravna kategorija, ki mora biti pravno urejena in povzroča pravne posledice. Pravna razmerja se lahko oblikujejo samo med državljani določene države in to državo. Torej posameznik lahko v neki državi stopa v določena pravna razmerja samo, če je državljan določene države. Tujci ne morejo biti subjekti v določenih pravnih razmerjih. Državljanstvo je po načelu trajna zveza dokler se na poseben način ne prekine. Državljanstvo kot razmerje med človekom in državo nujno predpostavlja državo. Medtem ko ima vsak narod ali narodna skupnost, ne glede na to ali ima lastno državo ali ne, svoje sonarodnjake, ima državljane lahko samo država (Rakočević in Debelak, 2002).

Obstaja več mednarodnih konvencij na področju državljanstva, tu velja omeniti Evropsko konvencijo o državljanstvu Sveta Evrope iz leta 1997, ki opredeljuje državljanstvo kot pravno vez med državo in posameznikom, ne glede na etnično pripadnost posameznika. Ta pravna vez temelji na pristni in učinkoviti zvezi med državo in njenimi državljani, določitev te vezi pa je prepuščena ureditvi posamezne države. Te konvencije Slovenija ni ratificirala.

Na nacionalni ravni imamo sprejet Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (v nadaljevanju ZDRS), ki določa načine in pogoje pridobitve in prenehanja državljanstva v Republiki Sloveniji.

»ZDRS tudi ne določa definicije državljanstva, ki ga teoretiki običajno opredeljujejo kot vzajemni odnos med posameznikom in državo, ki po eni strani pomeni politično pripadnost

osebe določeni državi, po drugi strani pa pravno razmerje posameznika do države. To razmerje je javnopravne narave in pravnoformalno zagotavlja državljanu vse politične, državljanske in socialno-ekonomske pravice ne glede na poreklo in ne glede na datum in način pridobitve državljanstva. Državljanu pa niso zagotovljene le pravice, temveč se mu hkrati nalagajo tudi dolžnosti. Državljanstvo je praviloma celovit odnos med posameznikom in državo, ki ne zagotavlja samo pravic, temveč tudi učinkovito izvajanje oblasti nad državljanji. Tak odnos je mogoče zagotoviti le v primeru, če oseba tudi dejansko živi v državi, katere državljan je.« (Končina, 1993, str. 9-10).

Vsaka država posebej s svojim pravnim redom določa, na kakšen način bo posameznik pridobil državljanstvo. Država s svojimi predpisi določi, katere osebe in pod kakšnimi pogoji bo štela za svoje državljane. V pravni teoriji in tudi v zakonodajni praksi večine držav so za pridobitev državljanstva uveljavljena tri glavna načela:

- načelo porekla oziroma krvne zveze (*ius sanguinis*), ki pomeni, da pridobi otrok državljanstvo svojih staršev, ne glede na to, kje je rojen in ne glede na to, kje on in njegovi starši prebivajo. To načelo v največji meri prispeva k ohranitvi celovitosti družine. Izključna uporaba tega načela lahko že v primeru, ko sta otrokova starša državljana različnih držav, povzroča določene težave.
- teritorialno načelo oziroma načelo območja (*ius soli*) pomeni, da se državljanstvo otroka določi glede na državo, v kateri je bil otrok rojen, ne glede na to, kakšno državljanstvo imata njegova starša. Država otroku, ki se je rodil na njenem ozemlju, prizna svoje državljanstvo, ne glede na druge okoliščine. To načelo so največkrat uporabljale države, v katere so se ljudje v velikem številu priseljevali. To načelo naj bi posebej izražalo tesno zvezo posameznika z državo, v kateri je rojen.
- načelo prebivališča oziroma domicila (*ius domicili*). Po tem načelu naj bi posameznik pridobil državljanstvo tiste države, v kateri prebiva. Domicil oziroma prebivališče je v posameznih državnih zakonodajah zelo različno opredeljeno. Ne glede na razlike pa je bistvo domicila bivanje posameznika v nekem kraju (državi) in njegov namen, da trajno ostane v tem kraju. Tam, kjer je uveljavljeno domicilno načelo, se praviloma zahteva dejansko, pogosto tudi nepretrgano bivanje v določenem času. Domicil je tudi pogostokrat samo eden od pogojev za pridobitev državljanstva, res da bistven, vendar še vedno samo pogoj (Rakočević in Debelak, 2002).

»V zakonodajni praksi posameznih držav bomo zelo redko srečali uveljavitev samo enega od naštetih načel, največkrat se uporablja kombinacija dveh ali celo vseh treh načel, pri čemer se eno od njih šteje kot osnovno. Razlog za to je v okoliščini, da ima vsako od naštetih načel določene pomanjkljivosti, omejitve in vrzeli, ki jih je mogoče odpraviti le z uporabo tudi drugih načel.« (Rakočević in Debelak, 2002 str. 47).

4.2 DVOJNO DRŽAVLJANSTVO

Posamezniki imajo lahko dvoje ali več državljanstev. S tujo besedo jih imenujemo bipartridi oz. polipartridi. Običajno velja, da ima ena oseba eno državljanstvo, zadnje čase pa je vedno več primerov, ko imajo ljudje dvoje ali celo več državljanstev. To običajno nastane, ko državljan ene države pridobi še drugo državljanstvo v skladu z zakonodajo druge države in ni nujno, da se odreče prvotnemu.

Od pravne ureditve vsake države je odvisno, kako se posamezne države opredeljujejo do dvojnega državljanstva. Nekatero države dvojno državljanstvo vidijo kot konflikt interesov in jo poskušajo zmanjšati ali onemogočiti, druge države pa jo podpirajo. Na splošno pa velja, da države niso temu naklonjene. S sprejetjem državljanstva neke države ne pridobimo izrecno pravice, ampak tudi neke obveznosti.

»Mednarodni ideal na področju državljanstva je, da bi vsaka oseba imela državljanstvo in to samo eno državljanstvo. Realnost glede tega je seveda drugačna.« (Rakočevič in Debelak, 2002, str. 56).

Število oseb z dvojnimi državljanstvi v svetu izredno raste, predvsem zaradi globalizacije in proste migracije. V nekaterih državah se ob pridobitvi drugega državljanstva prvotno avtomatsko izgubi oziroma se zahteva, da se oseba odpove dosedanjemu državljanstvu, da je lahko sprejeta v njihovo.

Nikjer v zgodovini ni bilo natančno zabeleženo, kje in kdaj se je državljanstvo prvič »podvojilo«. Pravniki so se s tem vprašanjem začeli ukvarjati šele, ko je to postalo svetovno znani pojav. To pa je bilo nekje na začetku XIX. stoletja, ko so se začela tako imenovana velika izseljevanja. Ti izseljenci s pridobitvijo tudi tujega državljanstva prvotnega niso izgubili, zato so postali dvojni državljani. Tako so državljanski zakoni v drugi polovici XIX. stoletja že morali vsebovati tudi člene o dvojnem državljanstvu (Bajáki, 1973).

Slovenska zakonodaja (v Sloveniji ureja dvojno državljanstvo Zakon o državljanstvu) slovenskemu državljanu, ki pridobi državljanstvo tuje države ne predpisuje avtomatične izgube slovenskega državljanstva. Nobena država namreč ne more posegati v suverenost druge države, zato tudi Slovenija ne more svojim državljanom priznavati državljanstva tuje države. Za tuje državljanstvo, kot razmerje med fizično osebo in tujo državo, je pristojna samo ta tuja država. Skladno s 1. členom Haaške konvencije iz leta 1930 o nekaterih vprašanjih, ki zadevajo konflikte na področju državljanstva, pa je vsaka država suverena pri določanju državljanstva telesa. To pomeni, da nobena država ne sme posegati v notranjo ureditev državljanstva tuje države. Zato toleriranje dvojnega državljanstva pomeni le, da Slovenija ni predpisala avtomatične (ex lege) izgube slovenskega državljanstva v primerih, ko slovenski državljan pridobi državljanstvo tuje države. Zakon o državljanstvu Republike Slovenije v 2. členu določa princip učinkovitosti slovenskega državljanstva, kar pomeni, da se oseba, ki ima poleg slovenskega

državljanstva tudi tuje, na teritoriju Republike Slovenije ne more sklicevati na tuje državljanstvo, ampak se mora podrejati slovenski jurisdikciji. To velja od trenutka prestopa državne meje do zapustitve slovenskega ozemlja (MZZ, 2016).

Od tuje države je odvisno, ali bo od prosilca zahtevala, da se v postopku za pridobitev njenega državljanstva odpove slovenskemu državljanstvu. Večina držav pa zaradi preprečevanja dvojnega državljanstva predpisuje za sprejem v njihovo državljanstvo odpoved dosedanjemu državljanstvu ali pa avtomatično prenehanje državljanstva, če njihov državljan prostovoljno, na lastno prošnjo, sprejme tuje državljanstvo (MNZ, 2016).

In zakaj do tega dvojnega državljanstva sploh pride? Po mnenju Rakočeviča (2002, str. 56) zaradi neuskkljenosti pravnih ureditev med državami, različnih nacionalnih interesov posameznih držav in k temu ne dovolj zavezujočih in vse preveč ohlapnih mednarodnih določb na tem področju.

»Na splošno se v mednarodnem pravu v primeru bipatridnosti ali polipatridnosti vedno pogosteje pojavlja načelo »najpristnejše zveze«, to pa je nedvomno pravo države, katere državljanstvo ima bipatrid oz. polipatrid in v kateri tudi stalno prebiva.« (Končina, 1993, str. 10).

4.3 USTAVNA NARAVA DRŽAVLJANSTVA

Državljanji določene države imajo tako pravice kot dolžnosti. V Republiki Sloveniji nekatere pravice in dolžnosti določa že ustava. Po mnenju Končine (1993, str. 9) nekatere pravice določa že neposredno:

- volilna pravica,
- svoboda gibanja,
- sodelovanje pri upravljanju javnih zadev,
- pravica do peticije,
- pravica do ugovora vesti,
- prepoved izročitve tuji državi,
- pravico do socialne varnosti,...

Posredno pa ustava določa pravice in dolžnosti že v 3. členu, ki se glasi: »Slovenija je država vseh svojih državljanek in državljanov, ki temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe. V Sloveniji ima oblast ljudstvo. Državljanke in državljanji jo izvršujejo neposredno in z volitvami, po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno.« (ULRS, št. 33/1991)

Ta člen ustave opredeljuje Slovenijo kot državo vseh svojih državljanov in državljanek. Ta pravica je trajna in neodtujljiva. Slovenija je demokratična država, kjer oblast izvršujejo državljanji in državljanke neposredno z volitvami. Kasneje (leta 2003) je bil z Ustavnim zakonom k temu členu dodan še 3a. člen, ki pravi, da: »Slovenija lahko z mednarodno

pogodbo, ki jo ratificira državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev, prenese izvrševanje dela suverenih pravic na mednarodne organizacije, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, demokracije in načel pravne države, ter vstopi v obrambno zvezo z državami, ki temeljijo na spoštovanju teh vrednot...« (ULRS, št. 24/2003)

Posredno se na 3. člen navezuje tudi 13. člen Ustave (ULRS, št. 33/1991), ki določa pravice tujcev:

»Tujci imajo v Sloveniji v skladu z mednarodnimi pogodbami vse pravice, zagotovljene s to ustavo in z zakoni, razen tistih, ki jih imajo po ustavi ali po zakonu samo državljani Slovenije.«

Podrobneje pa državljanstvo ureja Zakon o državljanstvu Republike Slovenije.

4.4 ZAKON O DRŽAVLJANSTVU

Zakon o državljanstvu RS je začel veljati 25.06.1991, ko je Republika Slovenija razglasila neodvisnost (do takrat je veljal Zakon o državljanstvu SFRJ). Prvotni zakon je bil seveda večkrat spremenjen in dopolnjen.

ZDRS ureja načine in pogoje za pridobitev in prenehanje državljanstva (to je navedeno že v 1. členu), ne ureja pa posameznih pravic in dolžnosti ter drugih pravnih razmerij, ki so posledica pridobitve ali prenehanja državljanstva. To urejajo ustava in materialni predpisi na posameznih področjih (Končina, 1993, str. 9). Zakon obsega sedem poglavij:

- I. SPLOŠNE DOLOČBE (1. in 2. člen)
- II. PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA (3. člen – 16. člen)
- III. PRENEHANJE DRŽAVLJANSTVA (17. člen -26. člen)
- IV. SKUPNE DOLOČBE (27. člen – 30. člen)
- V. EVIDENCE O DRŽAVLJANSTVU (31. člen – 38. člen)
- VI. PREDHODNE DOLOČBE (39. člen – 46. člen)
- VII. KONČNI DOLOČBI (47. in 48. člen)

Za mojo raziskavo, torej za urejanje dvojnega državljanstva, bi izpostavila 2. člen: »Državljan Republike Slovenije, ki ima tudi državljanstvo tuje države, se na območju Republike Slovenije šteje za državljana Republike Slovenije, če mednarodna pogodba ne določa drugače.« (ZDRS, ULRS, št. 24/2007)

S tem členom je uzakonjeno načelo izključnosti slovenskega državljanstva in s tem načelo izključnosti uporabe slovenskega prava za osebe, ki imajo poleg slovenskega tudi državljanstvo ene ali več tujih držav. Slovenski državljan se po tej določbi šteje v postopkih pred slovenskimi organi in pri presoji veljavnosti pravnih razmerij na območju Slovenije samo za slovenskega državljana. Menim, da je to zelo logična stvar, neizvedljivo bi bilo namreč, da bi v sodnih postopkih v Sloveniji uporabljali pravni red katere druge države. To načelo je bilo treba uzakoniti zaradi skokovitega naraščanja dvojnih

državljanov. ZDRS namreč načelno tolerira dvojno državljanstvo. Praksa kaže, da večina ljudi, pa tudi nekateri organi dopuščanje dvojnega državljanstva napačno razumejo. Nobena država ne sme posegati v suverenost druge države, zato tudi ne more svojim državljanom priznavati državljanstva druge države. Za tuje državljanstvo, kot razmerje med fizično in pravno osebo, je pristojna samo ta tuja država. Torej, toleriranje dvojnega državljanstva si lahko razlagamo s tega vidika, da Slovenija ni predpisala avtomatične (ex lege) izgube slovenskega državljanstva v primerih, ko slovenski državljan pridobi državljanstvo tuje države. Nekatero evropske države, zaradi preprečevanja dvojnega državljanstva, predpisujejo avtomatsko izgubo državljanstva, če njihov državljan prostovoljno, na lastno prošnjo sprejme tuje državljanstvo (npr. Avstrija, Nemčija, Slovaška) (Končina, 1993).

Pridobitev državljanstva v Republiki Sloveniji:

- 1.) po rodu,
- 2.) z rojstvom na območju republike Slovenije
- 3.) z naturalizacijo, to je s sprejemom v državljanstvo na podlagi prošnje,
- 4.) po mednarodni pogodbi (3. člen ZDRS)

Po rodu (4 .člen ZDRS) pridobi otrok državljanstvo Republike Slovenije:

- če sta ob njegovem rojstvu oče in mati državljana Republike Slovenije;
- če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, otrok pa je rojen v Republiki Sloveniji
- če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa je neznan ali je neznanega državljanstva ali je brez njega, otrok pa je rojen v tujini.

Pridobitev državljanstva z rojstvom na območju Republike Slovenije (po teritorialnem načelu) se uporablja za:

- najdenčke
- za otroke, katerih starši so sicer znani, pa so apatridi ali so neznanega državljanstva.

Takšna pridobitev državljanstva je v svetu redka. Poznajo jo predvsem imigracijske države, ki so zainteresirane za čim večji dotok tujcev in priseljevanje spodbujajo tudi s tem načinom. Pred uporabo te določbe mora pristojni organ, če so starši znani, obvezno ugotoviti njihovo državljanstvo. Šele potem, če niti v Sloveniji niti v tuji državi ni mogoče ugotoviti državljanstva, je potrebno otroka evidentirati kot državljana Republike Slovenije (Končina, 1993).

Pridobitev državljanstva z naturalizacijo pomeni pridobitev državljanstva na podlagi prošnje. Postopek za sprejem v državljanstvo se ne uvede po uradni dolžnosti, ampak na podlagi vloge osebe, ki želi pridobiti slovensko državljanstvo. Torej je naturalizacija način pridobitve slovenskega državljanstva, ki izhaja iz volje posameznika, ki jo izrazi z vložitvijo vloge. Sprejem v državljanstvo tako ni pravica, ampak možnost, če posameznik izkaže

izpolnjevanje vseh predpisanih pogojev, pri odločitvi pa država upošteva tudi javni (nacionalni) interes, ki je pred interesom posameznika. Pogoji za pridobitev državljanstva z naturalizacijo so navedeni v 10. členu ZDRS.

Ločimo tri vrste naturalizacije:

- redna naturalizacija, ki predvideva desetletno dobo življenja tujca v Sloveniji;
- naturalizacija z olajšavami, ki predvideva krajše predpisano dobo dejanskega življenja tujca v Sloveniji in tako omogoča pridobitev državljanstva pod boljšimi pogoji le določenim kategorijam tujcem (če je oseba poročena s slovenskim državljanom; če je oseba izgubila slovensko državljanstvo na podlagi odpusta ali odreka; če je oseba slovenski izseljenec ali njegov potomec; če je oseba begunec; če je oseba v RS obiskovala in uspešno zaključila najmanj visokošolski študij);
- izredna naturalizacija, ki omogoča pridobitev slovenskega državljanstva v primeru obstoja državne koristi na določenem področju družbenega življenja, če to koristi državi zaradi znanstvenih, gospodarskih, kulturnih, nacionalnih ali podobnih razlogov in predvideva enoletno dobo dejanskega življenja v Sloveniji ter omogoča pridobitev državljanstva pod lažjimi pogoji, med drugim tujcu dopušča tudi ohranitev dosedanjega državljanstva. Izredna naturalizacija je mogoča le za polnoletne osebe, za katere obstaja korist države, ne pa za njihove zakonce in otroke. Za mladoletne osebe se uporablja 14. člen, za zakonce pa 12. člen Zakona o državljanstvu Republike Slovenije (Končina, 1993).

Pri pridobitvi državljanstva je zelo pomembno načelo PROSTOVOLJNOSTI pridobitve državljanstva, kajti tujca nobena država ne more prisiliti, da proti svoji volji pridobi njeno državljanstvo. To načelo je še bolj pomembno pri izgubi državljanstva. Posameznik lahko izgubi državljanstvo (17. člen ZDRS):

- z izjavo volje (odrek)
- po sili zakona ali
- z odločbo pristojnega organa (odpust ali odvzem).

Enostranska izjava volje posameznika, s katero mu državljanstvo preneha, je odrek. Državljanstvo po sili zakona preneha z določenim dejanjem, na katerega zakon veže avtomatično izgubo državljanstva. S posebnim upravnim aktom pristojnega državnega organa državljanstvo preneha v primeru odpusta iz državljanstva, kjer se akt izda na predlog posameznika ali z odvzemom državljanstva, tu se akt izda enostransko, proti volji posameznika. Glede na pravno naravo državljanstva nihče proti svoji volji ne bi smel izgubiti državljanstva, ki ga ima. Izjema je odvzem, ki je enostranski ukrep države, ampak tudi takšen enostranski ukrep država ne bi smela izreči posamezniku, ki ima samo eno državljanstvo, kajti na ta način bi postal apartrid (oseba brez državljanstva). To bi bilo v nasprotju s pravico iz 15. člena Splošne deklaracije o človekovih pravicah, po kateri naj bi vsakdo imel državljanstvo (Rakočević in Debelak, 2002).

5 PRAVNA UREDITEV DRŽAVLJANSTVA NA MADŽARSKEM

5.1 USTAVNA OPREDELITEV

Pravni sistem na Madžarskem temelji na Ustavi, oziroma po novem na tako imenovanem Temeljnem Zakonu. Madžarski parlament je 18. aprila 2011 sprejel novo ustavo, imenovano Madžarski Temeljni Zakon (Alaptörvény). V veljavo je stopil s 1. januarjem 2012, skupaj z Aktom o predhodnih določbah, ki je bil sprejet posebej dne 30. decembra 2011.

Pravica do državljanstva je na splošno opredeljena že v Temeljnem Zakonu in sicer v členu G., ki zajema štiri odstavke. Prvi odstavek določa, da se madžarsko državljanstvo avtomatično pridobi z rojstvom otroka staršem ki sta madžarska državljana, hkrati pa drugi del prvega odstavka določa še, da se državljanstvo lahko pridobi še na druge načine, ki jih določa zakon (v tem primeru Zakon o državljanstvu). Drugi odstavek določa, da Madžarska varuje svoje državljane. Tretji odstavek prepoveduje odvzem madžarskega državljanstva vsakomur, ki je državljanstvo pridobil z rojstvom ali kako drugače po zakonu. V četrtem odstavku pa je navedeno, da državljanstvo podrobneje ureja zakon (to je Zakon o državljanstvu iz leta 1993) (Magyar közlöny, 2013, 55. szám).

5.2 PRIDOBITEV DRŽAVLJANSTVA

Kot že omenjeno, je na Madžarskem temeljni zakon na področju državljanstva Zakon o državljanstvu iz leta 1993. Splošna načela (Alapelvek) kažejo neke smernice med oblikovanjem in uporabo tega Zakona. Začetni stavek govori o tem, da so bili zakonodajalci pozorni predvsem na mednarodno tradicijo in na mednarodno pravo. Zakon ima dva cilja: ohranjanje moralne teže madžarskega državljanstva in ohranjanje ter krepitev navezanosti državljanov na Madžarsko (Halász, 2009).

Po tem zakonu se šteje za madžarskega državljana oseba, ki je ob sprejetju zakona že imela madžarsko državljanstvo oziroma oseba, ki na podlagi tega zakona pridobi državljanstvo, dokler ta ne preneha.

Podobno, kot druge države (tudi Slovenija) tudi Madžarska zakonodaja pozna neka splošna načela za pridobitev državljanstva:

- načelo krvne zveze (»ius sanguinis«), ki je temeljno in najpomembnejše načelo pri pridobitvi državljanstva na Madžarskem. Otroku pridobi državljanstvo po krvni zvezi, torej po materi ali očetu, ki sta državljana Madžarske, ne glede na kraj rojstva;
- po teritorialnem načelu (»ius soli«) pridobi madžarsko državljanstvo otrok, katerega starši niso znani (najdenček), ali če so starši brez državljanstva (apartridi);
- načelo enakopravnosti pravi, da so vsi pred zakonom enaki. Prepoveduje razlike pri pridobivanju državljanstva. Pri pridobitvi državljanstva otroka ne sme biti ovira niti dejstvo, ali sta starša v zakonski zvezi ali ne.

- načelo celovitosti družine pravi, da naj bi ena družina imela isto državljanstvo;
- načelo diskrecije govori o tem, da je odločitev o madžarskem državljanstvu odločitev samo in izključno madžarske države (ko se državljanstvo ne zgodi z rojstvom, ampak s prošnjo – naturalizacija) (Hajas, 2013).

Madžarsko državljanstvo se pridobi (1993. évi LV. törvény - a magyar állampolgárságról):

- z rojstvom,
- z naturalizacijo,
- z repatriacijo,
- na podlagi dejstev družinskega prava.

Otrok, ki se rodi staršema z madžarskim državljanstvom, postane avtomatično madžarski državljan.

Pri pridobitvi madžarskega državljanstva z naturalizacijo (to je na podlagi prošnje) so določeni pogoji (1993. évi LV. Törvény - a magyar állampolgárságról):

1. po madžarskih zakonih mora biti oseba brez kazenske ovadbe,
2. naturalizacija ne sme biti v nasprotju z madžarskim javnim interesom,
3. določen čas bivanja na Madžarskem:
 - osem let za osebe (tujce), ki nimajo pogojev za izredno naturalizacijo;
 - po petih letih bivanja na Madžarskem lahko zaprosi za državljanstvo oseba, ki se je rodila na območju Madžarske, oz. že od malih nog živi v državi;
 - po treh letih bivanja lahko zaprosi za državljanstvo oseba (tujec), ki je poročen z madžarskim državljanom in tudi oseba, katere otrok, ki še ni polnoleten že ima madžarsko državljanstvo;
 - predsednik republike lahko nekatere pogoje omili oz. jih izniči, če smatra naturalizacijo za pomemben državni interes – tudi v tem primeru mora imeti oseba stalno prebivališče na Madžarskem.

Po Halászovem mnenju (2009, str. 178) se je z uvedbo demokracije na Madžarskem in z evropsko integracijo povečala vrednost in prestiž madžarskega državljanstva, kajti pred tem je za državljanstvo zaprosilo le malo tujcev. Po spremembi režima pa je tega vedno več. Prav tako meni, da želi Madžarska za svoje državljane imeti predvsem tiste ljudi, ki se imajo za Madžare, torej z madžarsko narodnostjo (ki so del manjšin v kateri od zamejskih držav oz. v drugi državi) in ki imajo madžarske prednike. Za to populacijo tudi velja t.i. olajšana naturalizacija.

Če se Madžarska sonarodnjakom iz drugih držav ne želi dolgoročno odreči, jim mora zagotoviti neko obstoječo, stvarno vez z matično državo. Madžarska ne more dati nobene pravne zaščite Madžarom izven svojih meja, dokler niso njegovi državljani. Dvojno državljanstvo zamejskih Madžarov naj bi torej s strani matične države pomenilo neko vrsto

zaščite in priložnost, da matična država aktivno sodeluje v življenju svojih zamejcev (Hajas, 2013).

5.3 POSTOPEK ZA PRIDOBITEV Z OLAJŠANO NATURALIZACIJO

Tako imenovana olajšana naturalizacija velja tudi oziroma predvsem za Madžare, ki (oziroma katerih predniki) so leta 1920 zaradi trianonske pogodbe ostali zunaj meja svoje matične države. Leta 2010 so s spremembo Zakona o državljanstvu to olajšano naturalizacijo še bolj olajšali.

Madžarski parlament je 26. maja 2010 sprejel spremembo zakona iz leta 1993 (Zakon o državljanstvu). Zakonsko dopolnilo, ki je bilo sprejeto v parlamentu, je predlagala stranka FIDESZ, takratna zmagovalka parlamentarnih volitev na Madžarskem, skupaj s svojimi zavezniki, krščanskimi demokrati (Pozderek, 2010). Po tem zakonu lahko pripadniki narodnostnih manjšin (torej zamejski Madžari) zaprosijo za madžarsko državljanstvo. To lahko pomeni dvojno državljanstvo tudi za približno 10.000 slovenskih Madžarov. Sprememba pomeni, da se kandidatom zaradi pridobitve madžarskega državljanstva ni potrebno preseliti na Madžarsko in ne potrebujejo več polagati državnega izpita iz madžarskega jezika, kot je to bilo v preteklosti. Odpravljene so bile nepotrebne in dolgotrajne administrativne ovire. Svet Evrope s konvencijo o državljanstvu z dne 06.11.1997 določa, da je suverena odločitev vsake države, koga bo vzela za svoje državljane, zato tudi ta sprememba v mednarodnih pogledih ni sporna. Novi Zakon o državljanstvu je začel veljati 1. januarja 2011.

Ta zakon bi naj po mnenju nekaterih imel predvsem simbolični pomen. Daje namreč možnost, da tisti, ki se čutijo za Madžare, to tudi simbolično izjavijo. Menim, da je to za Madžare po svetu izredno pomembno, saj s tem lahko na nek način tudi uradno izrazijo oz. potrdijo svojo narodno pripadnost. László Göncz, narodnostni poslanec v Državnem zboru RS meni (2010, str. 2-3), da bodo lahko prekmurski Madžari s tem imeli dve domovini, ena že obstoječa, kjer živimo in plačujemo davke, torej Slovenija, druga pa Madžarska, kamor nas vežejo tisočletne vezi.

Po spremembi zakona morajo kandidati za pridobitev madžarskega državljanstva izpolnjevati tri pogoje:

- morajo razpolagati z dokazilom, da je kateri od njihovih prednikov (starši, stari starši...) bil madžarski državljan;
- obvladati morajo madžarski jezik, ki se preverja ustno in pri oddani vlogi, kjer mora biti priložen lastnoročno napisan življenjepis v madžarskem jeziku;
- ne sme biti v kazenskem postopku oziroma v zadnjih petih letih proti kandidatu ne sme potekati noben kazenski postopek.

Poleg vloge za pridobitev državljanstva mora kandidat vložiti še svoj rojstni list in dokazilo o družinskem stanu (poročni list, potrdilo o ločitvi,...) v madžarskem jeziku oziroma uradno prevedeno v madžarski jezik. Priložiti še morajo 2 sliki.

Vloga se lahko vloži:

- na veleposlaništvo,
- na konzularnem oddelku,
- na matičnem uradu sosednjih lokalnih samouprav na Madžarskem (npr. v Lentiju...),
- na Uradu za migracije v Budimpešti.

Uradno bi se naj vloga obravnavala tri mesece, vendar kot so mi povedali v madžarski konzularni pisarni, traja postopek običajno od štiri do pet mesecev po vložitvi vloge. Postopek je brezplačen, edini stroški so lahko prevodi dokumentov v madžarski jezik in izdelava fotografij.

Končno odločitev o pridobitvi madžarskega državljanstva sprejme predsednik države Madžarske na podlagi predloga ministra za notranje zadeve.

5.4 DRŽAVLJANSKE PRAVICE

Zamejski Madžari po prevzemu državljanstva nimajo pravice do madžarskega osebne dokumenta. Ta pravica pripada le tistim, ki imajo tam urejeno prebivališče oziroma dejansko živijo v državi. Kandidati brez stalnega prebivališča pa lahko po prevzemu madžarskega državljanstva zaprosijo za madžarski potni list. Za potni list lahko zaprosijo takoj po svečani podelitvi oziroma po slavnostni prisegi. Glede volilne pravice mi je konzul povedal, da lahko glasujejo na parlamentarnih volitvah, volitvah v Evropski parlament in na referendumih.

Svečana podelitev se izvede največ eno leto po ugodni rešitvi vloge. Na svečani podelitvi se preverijo podatki, sledi madžarska himna ter prisega. Po prisegi se podelijo državljanski dokumenti, sledi govor predstavnika konzularne pisarne Madžarske ter fotografiranje in šampanjec.

Slika 2: Svečana podelitev madžarskega državljanstva dne 23.06.2016

Vir: Osebni arhiv Sebastijana Soósa (levo na sliki, 2016)

Po podatkih, ki sem jih dobila v Madžarski konzularni pisarni v Lendavi, je tu od leta 2010 pa do 08. julija 2016 zaprosilo za državljanstvo približno 470 oseb. V postopku je trenutno okrog 50 prošenj.

5.5 PRENEHANJE MADŽARKEGA DRŽAVLJANSTVA

Madžarsko državljanstvo se preneha na tri načine:

- s smrtjo državljana,
- z odpovedjo državljanstva in
- z razveljavitvijo državljanstva.

Da ne bi prišlo do apatridnosti (odsotnost državljanstva), mora oseba, ki se želi odpovedati madžarskemu državljanstvu, dokazati, da je že sprejela državljanstvo katere tuje države ali dokazati, da bo to verjetno storila. Državljanstva se lahko odpove tudi tista oseba, ki dejansko živi v tujini in ni navedena v registru prebivalstva. Oseba, ki ni pridobila tujega državljanstva, lahko tri leta po odpovedi državljanstva zaprosi za obnovo madžarskega državljanstva.

Državljanstva, pridobljenega z rojstvom, ni mogoče razveljaviti. Razveljavi se lahko le državljanstvo tiste osebe, ki je pridobila madžarsko državljanstvo v nasprotju z zakonom (na primer s posredovanjem napačnih informacij ter prikriivanjem podatkov in dejstev, ki zavajajo oblasti). Razveljavitvena doba je 10 let. Kljub dokazu kršitve zakona državljanstva ni mogoče razveljaviti, če je od pridobitve državljanstva minilo deset let. O razveljavitvi odloča predsednik republike. Državljanstvo se preneha z dnem objave v Uradnem listu (1993. évi LV. Törvény - a magyar állampolgárságról).

5.6 ODNOSI MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO

Madžarska je Republiko Slovenijo priznala 15. januarja 1992 in hkrati z njo vzpostavila tudi diplomatske odnose. Junija 1992 je v Budimpešti začelo delovati slovensko veleposlaništvo, madžarsko veleposlaništvo v Ljubljani pa je svoja vrata odprlo julija istega leta. 18. novembra 1998 se je v Monoštru odprl še slovenski generalni konzulat. Odnose med Madžarsko in Slovenijo bi lahko označili kot primer dobrososedskega odnosa. Obiski najvišjih državnih uradnikov so redni (tako obiski predsednikov vlad kot predsednikov držav), redne stike pa vzdržujeta tudi oba parlamenta. Manjšine (slovenska na Madžarskem in madžarska v Sloveniji) nista vir konfliktov, temveč dejavnik, ki krepi sodelovanje med državama. Obe državi vzorno skrbita za pravice manjšin, saj jim zagotavljata vse pravice, potrebne za ohranitev manjšinske identitete. Odnosi so dobro urejeni tudi s številnimi sporazumi. Sodelovanje med državama urejajo temeljna pogodba o sodelovanju, sporazum o manjšinah in več kot 60 meddržavnih sporazumov oz. sporazumov med ministrstvi, ki zajemajo vsa pomembnejša področja (Veleposlaništvo Madžarske Ljubljana, 2016).

Uresničevanje sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenski manjšini na Madžarskem in madžarski manjšini v Sloveniji spremlja posebna, madžarsko-slovenska mešana komisija, ki naj bi se enkrat letno sestajala na Madžarskem ali v Sloveniji (ZSM, 2016).

Pomembnejši sporazumi med državama:

- Izmenjava diplomatskih not, vzpostavitev diplomatskih odnosov (1992)
- Akt o nasledstvu Sporazumov nekdanje Jugoslavije z Madžarsko, ki naj ostanejo v veljavi med Republiko Slovenijo in Madžarsko
- Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine na Madžarskem in madžarske narodne skupnosti v Republici Sloveniji (1992)
- Sporazum o sodelovanju na področju kulture, izobraževanja in znanosti (1992)
- Protokol o sodelovanju med ministrstvom za zunanje zadeve (1993)
- Sporazum o sodelovanju na področju znanosti in tehnologije (1994)
- Sporazuma o vzajemni zaščiti in pospeševanju naložb (1996)
- Sporazum o vzajemnem priznanju spričeval in diplom (1999)

- Konvencija o izogibanju dvojnega obdavčevanja in preprečevanju davčnih utaj v zvezi z davki od dohodka in premoženja (2004) (Veleposlaništvo Madžarske Ljubljana, 2016).

Slovenija je po osamosvojitvi leta 1991 od vseh sosedov imela z Madžarsko še najmanj sporov in odprtih vprašanj. Med narodoma tudi ni bilo sovražnih dejanj (Žužek, 2013).

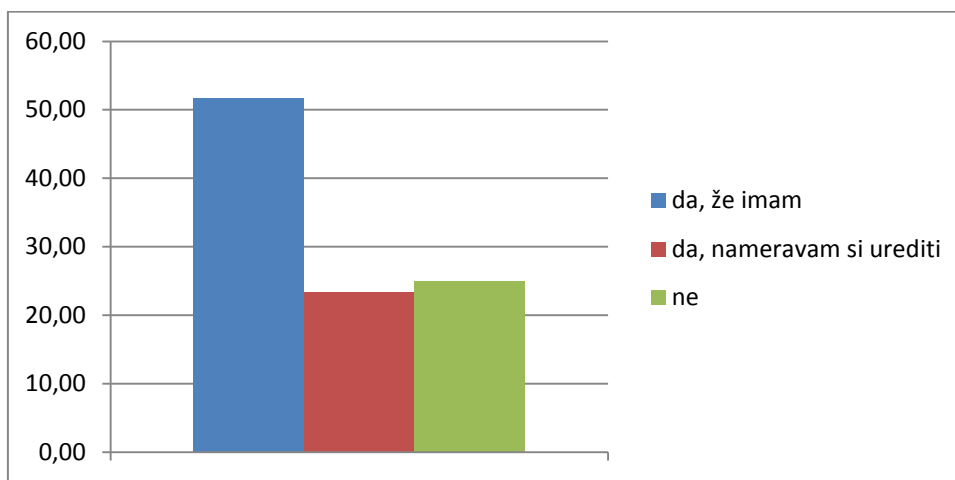
Glede gospodarskih vprašanj ima Slovenija z Madžarsko najšibkejše gospodarske odnose, saj je ta šele naš tretji trgovinski partner, vsi drugi naše sosedni so uvrščeni višje. Več je madžarskih naložb v Sloveniji, kot slovenskih na Madžarskem. Najpomembnejše podjetje v Sloveniji z madžarskim kapitalom je MOL Slovenija, ki je v zadnjih letih okrepilo svojo prisotnost na slovenskem trgu z nakupom Tuševih črpalk (Žužek, 2013).

Ohranitev v Prekmurju živeče madžarske skupnosti je ena od najpomembnejših nalog tamkajšnje narodnostne skupnosti. Madžarska vlada jim želi z regionalnimi razvojnimi programi, narodno politiko in diplomatskimi sredstvi tudi v prihodnje pomagati pri ohranjanju njihove identitete, izboljšanju njihovega položaja in premostitvi slabosti, ki izhajajo iz njihovega manjšinskega statusa (Veleposlaništvo Madžarske Ljubljana, 2016).

6 ANALIZA RAZISKAVE

V moji raziskavi sem v občinah Lendava in Dobrovnik anketirala 60 oseb madžarske narodnosti, starejših od 18 let. Anketa je obsegala sedem vprašanj z več možnimi odgovori. Zanimalo me je, ali so seznanjeni z možnostjo prevzema madžarskega državljanstva in če so zainteresirani za to oz. če jim je to sploh pomembno. Pri tistih, ki so se odločili za ta korak, me je zanimal vzrok, zakaj so to storili. Glede izobrazbe me je zanimalo, ali se za prevzem državljanstva odločajo predvsem visoko izobraženi ljudje, katerim državljanstvo morda koristi tudi za sklepanje poslov med državama. Zanimala me je tudi starostna struktura, kajti po mojih predvidevanjih se za državljanstvo odločajo v večji meri mladi ljudje, ki svoje šolanje želijo nadaljevati na Madžarskem ali si tam poiskati delo. Pri tistih, ki se še niso odločili oziroma iz različnih vzrokov še niso prevzeli madžarskega državljanstva, me je zanimalo, če bodo to v bližnji prihodnosti storili in zakaj. Odgovore sem tudi grafično predstavila in razložila. Anketa je bila anonimna.

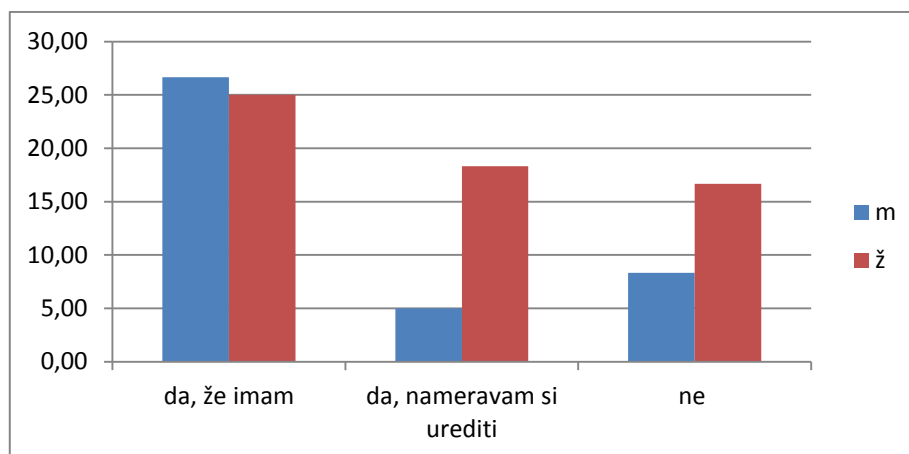
Grafikon 1: Struktura anketiranih o nameri glede madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 2)

Grafikon 1 prikazuje strukturo anketiranih, ki so izrazili mnenje o prevzemu tudi madžarskega državljanstva. Iz grafa je razvidno, da je dobra polovica anketiranih, torej 51,67 %, absolutno 31 oseb, že prevzela tudi madžarsko državljanstvo, preostala polovica pa si namerava ali v bližnji prihodnosti, teh je 23,33 % oz. absolutno 14 oseb, ali pa sploh ne namerava prevzeti madžarskega državljanstva. Teh je vse skupaj 25 % oz. absolutno 15 oseb od skupno 60 anketiranih.

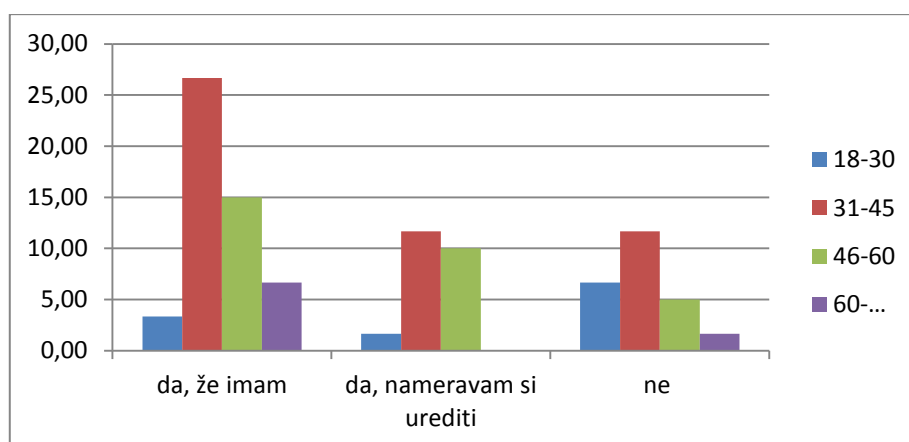
Grafikon 2: Spolna struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri prevzema tudi madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 3)

Grafikon 2 prikazuje spolno strukturo anketiranih, ki so izrazili mnenje, če že imajo urejeno madžarsko državljanstvo ali si nameravajo urediti oz. tega ne želijo. Tako se je od skupno 60 anketiranih za prevzem madžarskega državljanstva odločilo 26,67 % moških in 25,00 % žensk, kar pomeni, da se je za prevzem odločilo za 1,67 odstotnih točk več moških kot žensk. Absolutno to pomeni, da se je za prevzem odločilo 16 moških in 15 žensk. Tudi madžarsko državljanstvo namerava v bližnji prihodnosti prevzeti 5 % moških in 18,33 % žensk, kar je za 13,33 odstotnih točk več žensk kot moških. Absolutno to pomeni, da želi tudi madžarsko državljanstvo prevzeti kar 11 žensk in le 3 moški. Za prevzem se ni odločilo 8,33 % moških in 16,67 % žensk, kar je za 50 % več žensk oz. absolutno 10 žensk in 5 moških.

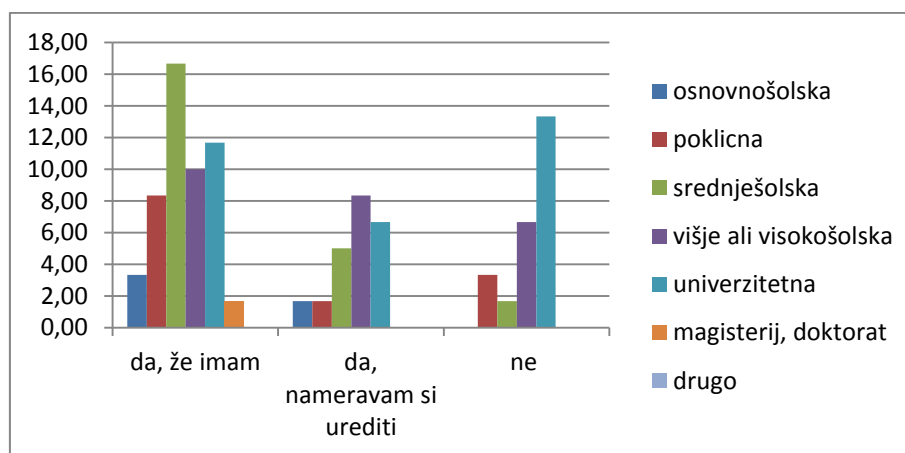
Grafikon 3: Starostna struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri prevzema tudi madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 3)

Kot je to razvidno iz grafikona 3, je med tistimi, ki že imajo madžarsko državljanstvo največ starih med 31 in 45 let, kar je 26,67 %. Sledi starostna skupina od 46 do 60 let oz. 15 %, 6,67 % v starosti 60 let in več ter najmanj, 3,33% od 18 do 30 let. Absolutno to pomeni, da je od 31 oseb, ki so se odločili za prevzem tudi madžarskega državljanstva 16 starih od 31 do 45, 9 jih je v starosti od 46 do 60 let, 4 osebe so od 60 let in več ter 2 osebi stari od 18 do 30 let. Med tistimi anketiranci, ki si nameravajo urediti tudi madžarsko državljanstvo je prav tako največ v starostni skupini od 31 do 45 let, to je 11,67 %, sledi starostna skupina od 46 do 60 let z 10 % ter 1,67 % iz starostne skupine od 18 do 30 let. V tej skupini ni bilo nobene osebe v starosti 60 in več let. Absolutno to pomeni, da je od 14 oseb, ki si v bližnji prihodnosti nameravajo urediti madžarsko državljanstvo 7 oseb starih od 31 do 45 let, 6 oseb spada v skupino od 45 do 60 let in 1 oseba od 18 do 30 let. Med tistimi, ki madžarskega državljanstva nimajo in si ne nameravajo urediti je 11,67 % starih od 31 do 45 let, 6,67 % od 18 do 30 let, 5 % od 45 do 60 let ter 1,67 % od 60 let in več. Absolutno je od skupno 15 oseb, ki madžarskega državljanstva nimajo 7 starih od 31 do 45 let, 4 so v starosti od 18 do 30, 3 od 46 do 60 ter 1 oseba, ki spada v skupino od 60 let in več.

Grafikon 4: Izobrazbena struktura anketiranih, ki so izrazili mnenje o nameri

Vir: Lastna raziskava (Priloga 3)

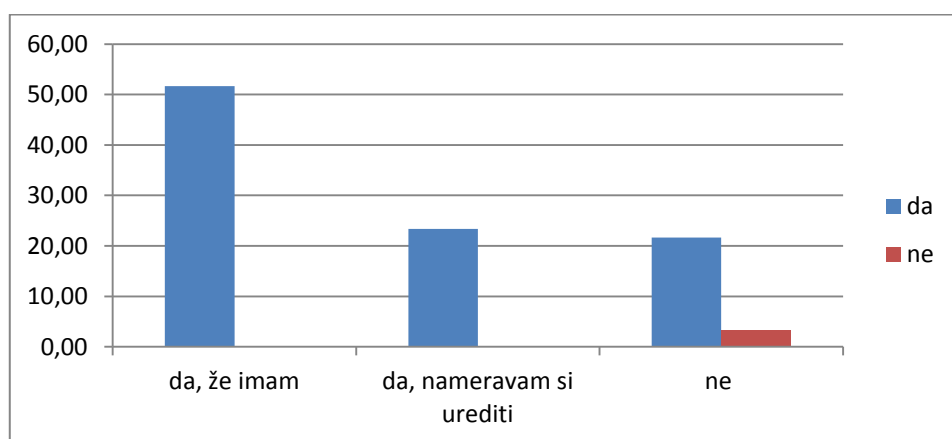
Grafikon 4 prikazuje izobrazbeno strukturo anketirancev. Razvidno je, da je med tistimi, ki že imajo madžarsko državljanstvo največ oseb s srednješolsko izobrazbo, to je 16,67 % vprašanih. Sledi univerzitetna z 11,67 % ter višja ali visokošolska izobrazba z 10 %. 8,33 % vprašanih z madžarskim državljanstvom ima poklicno izobrazbo, 3,33 % je tistih, ki imajo osnovnošolsko izobrazbo ter 1,67 % vprašanih v tej skupini razpolaga z magisterijem ali doktoratom. Absolutno to pomeni, da je od 31 oseb, ki že imajo madžarsko državljanstvo 10 oseb s srednješolsko, 7 z univerzitetno, 6 z višjo ali visokošolsko, 5 s poklicno, 2 osebi z osnovnošolsko izobrazbo ter 1 oseba z magisterijem ali doktoratom. To nam potrjuje, da imajo osebe, ki so se odločile za prevzem madžarskega državljanstva v Sloveniji, zelo različno izobrazbeno strukturo oziroma od osnovnošolske izobrazbe pa vse do magisterija oz. doktorata. To pomeni, da se za

prevzem državljanstva ne odločajo le visoko šolani ljudje, ampak tudi tisti z nižjo izobrazbo.

Med tistimi, ki so označili, da madžarsko državljanstvo nameravajo urediti v bližnji prihodnosti je največ oseb z višjo ali visokošolsko izobrazbo, to je 8,33 % vseh vprašanih. Sledi univerzitetna izobrazba s 6,67 %, srednješolska s 5% ter osnovnošolska in poklicna, vsaka s po 1,67 %. Absolutno to pomeni, da ima med 14 osebami, ki si nameravajo urediti madžarsko državljanstvo, 5 višjo ali visokošolsko izobrazbo, 4 osebe so z univerzitetno, 3 s srednješolsko, 1 z osnovnošolsko ter prav tako 1 oseba s poklicno izobrazbo. V tej skupini ni bilo nikogar z magisterijem oz. doktoratom.

Med anketiranci, ki madžarskega državljanstva nimajo oz. ga tudi ne nameravajo urediti, je bilo največ oseb, kar 13,33 %, z univerzitetno izobrazbo, s 6,67 % jim sledijo anketiranci z višjo ali visokošolsko izobrazbo, s poklicno jih je 3,33 %, s srednješolsko pa 1,67 %. Absolutno to pomeni, da je od skupno 15 oseb, ki nočejo oz. ne nameravajo prevzeti madžarskega državljanstva kar 8 oseb z univerzitetno izobrazbo, 4 imajo višjo ali visokošolsko, 2 osebi poklicno ter 1 srednješolsko izobrazbo. V tej skupini z osnovnošolsko izobrazbo in z magisterijem oz. doktoratom ni bilo nikogar. Zanimivo, da med slednjimi z najnižjo ali najvišjo stopnjo izobrazbe ni bilo niti ene osebe. Graf se giblje nekje v zlati sredini.

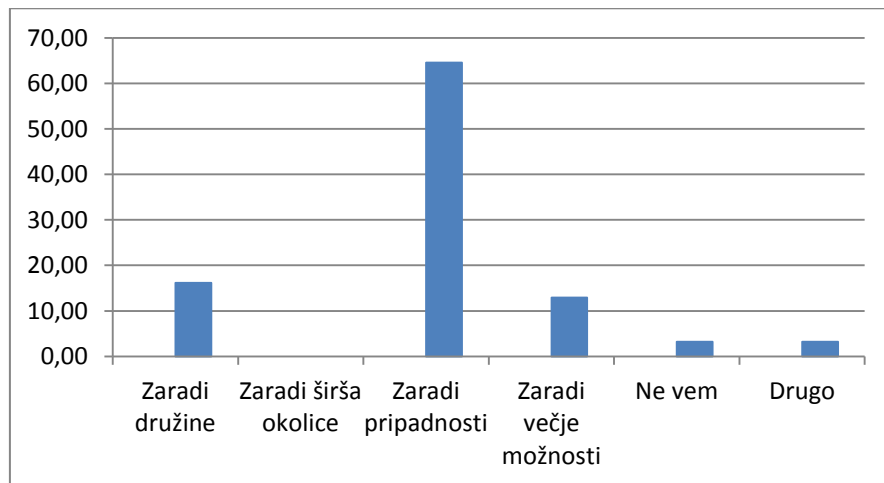
Grafikon 5: Struktura anketiranih o vednosti za možnost prevzema tudi madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 3)

Grafikon 5 prikazuje strukturo anketiranih glede na dejstvo, ali so vedeli za možnost, da je Madžarska sprejela zakon, na podlagi katere si lahko avtohtona madžarska narodna skupnost v Republiki Sloveniji prevzame tudi madžarsko državljanstvo. Od 60 anketiranih sta bili le 2 osebi, ki za to možnost nista vedeli. Oba anketiranca sta izjavila, da te možnosti v prihodnosti ne nameravata izkoristiti.

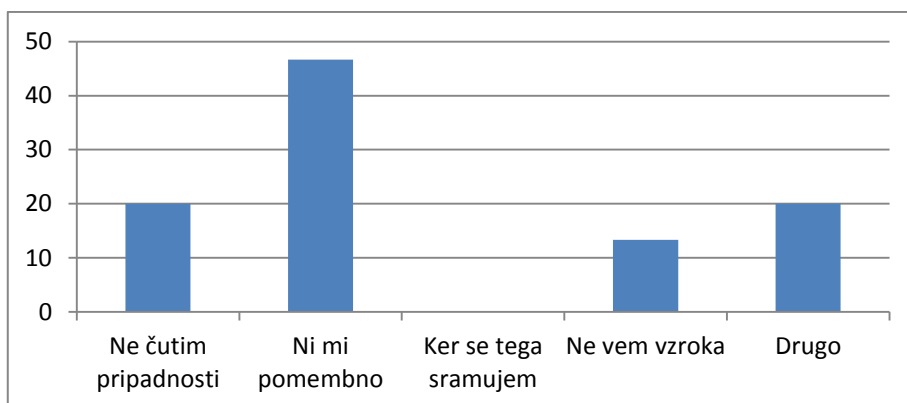
Grafikon 6: Vzrok prevzema madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 4)

Iz grafikona 6 lahko razberemo vzroke, zaradi katerih so se anketiranci odločili, poleg slovenskega državljanstva, prevzeti tudi madžarsko. Kot lahko vidimo, se jih je za to največ odločila zaradi občutka pripadnosti narodu, in sicer 64,52 %, kar absolutno pomeni, da se je od 31 anketiranih za prevzem madžarskega državljanstva zaradi občutka pripadnosti narodu odločilo 20 posameznikov. Sledi jim skupina, v kateri so osebe, ki so se odločile zaradi družine oz. ker so se za prevzem odločili tudi družinski člani. Teh je 16,13 % oz. absolutno 5 oseb. Naslednja skupina so posamezniki, ki si so se »za« odločili zaradi večjih možnosti pri iskanju zaposlitve ali pri izbiri izobraževalne ustanove. Teh je 12,90 % oz. absolutno 4 osebe. Posameznikov, ki ne vedo, zakaj so se predmetno možnost odločili izkoristiti ali so izbrali možnost »drugo« je 6,23 % oz. absolutno 2 osebi. Nihče od anketiranih pa možnosti, da poleg slovenskega prevzame tudi madžarsko državljanstvo, ni izkoristil zaradi vpliva širše okolice. Anketa jasno potrjuje, da se za tako pomembno odločitev ljudje odločajo predvsem zato, ker želijo skupini, ki ji pripadajo že po duši in narodnosti, pripadati tudi uradno.

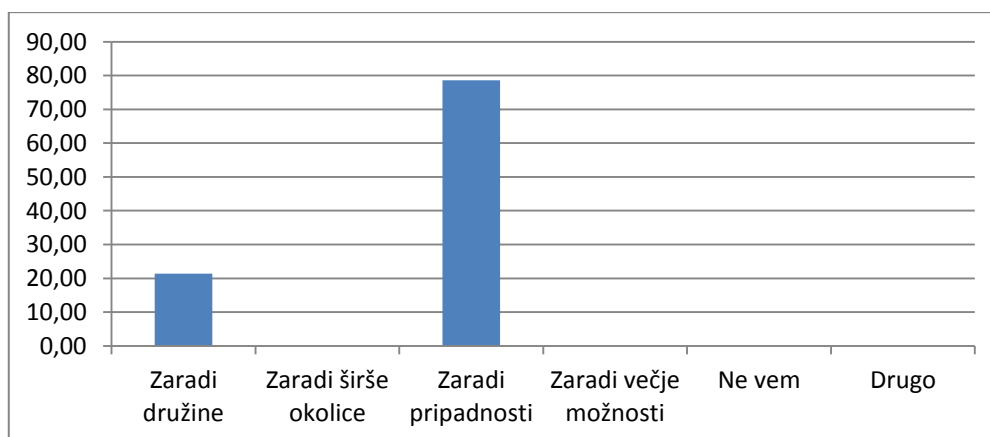
Grafikon 7: Struktura anketiranih, ki niso izbrali možnosti prevzema madžarskega državljanstva

Vir: Lastna raziskava (Priloga 5)

Grafikon 7 kaže vzroke, zakaj se anketirani posamezniki, poleg slovenske, niso odločili prevzeti tudi madžarskega državljanstva. Izmed 15 anketiranih se 46,67 %, torej skoraj polovica za to ni odločila iz razloga, ker jim to ni pomembno. Absolutno je to 7 oseb. Sledita dve skupini, ki imata enake rezultate, in sicer skupina anketiranih, ki ne čutijo pripadnosti narodu in skupina, ki je izbrala možnost »*drugo*«. Teh je vse skupaj 6 oseb oz. po 20-20 %. Pri tem bi poudarila, da je pri možnosti »*drugo*« ena oseba navedla, da se zaradi državljanstva ne čuti za Madžara. Prav tako je ena oseba navedla vzrok, da zaradi narave svoje službe ne more prevzeti madžarskega državljanstva. Predvidevam, da ta oseba dela v slovenski javni upravi, kajti ti imajo lahko le slovensko državljanstvo. 13,33 % anketiranih je navedla, da vzroka, zakaj niso izbrali dane možnosti, ne ve. Absolutno to pomeni 2 osebi. Možnosti, da se za prevzem državljanstva ni odločil zato, ker bi se tega sramoval, ni izbral nihče od anketiranih.

Grafikon 8: Struktura anketiranih, ki nameravajo prevzeti tudi madžarsko državljanstvo

Vir: Lastna raziskava (Priloga 6)

Grafikon 8 kaže strukturo vzrokov, zakaj so se anketiranci odločili, da bodo v bližnji prihodnosti prevzeli tudi madžarsko državljanstvo. Vidimo, da izstopata dva razloga, in sicer zaradi družine ter občutka pripadnosti madžarskemu narodu. Kot vidimo, se je zaradi slednjega odločilo bistveno več anketiranih kot pa zaradi prvega, in sicer 78,57 % od skupno 14 anketiranih, ki v bližnji prihodnosti nameravajo prevzeti tudi madžarsko državljanstvo. Preostalih 21,43 % se je odločilo zaradi svoje družine, ki so oz. bodo v bližnji prihodnosti prevzeli tudi madžarsko državljanstvo. Za preostale možne odgovore, kot so: zaradi širše okolice, zaradi večje možnosti, ne vem in drugo se ni odločil noben anketiranec.

Iz celotne raziskave in po razgovoru z dotičnimi osebami sem sklepala, da je prevzem madžarskega državljanstva med pripadniki madžarske narodne skupnosti pozitiven pojav. Nihče izmed tistih, ki državljanstva ne želijo prevzeti, kot razlog ni navedel, da bi se tega sramoval, pa tudi drugih, negativnih pripomb ni bilo. Dejstvo je, da nekaterim to pač ni pomembno.

7 ZAKLJUČEK

Vsaka država se za to, koga bo vzela za svojega državljan, odloča sama, saj je to njena suverena pravica. Enako je z odnosom do dvojnega državljanstva. Posamezne države imajo do dvojnega državljanstva različen odnos, ki se je z zgodovino spreminjal. Slovenija je do dvojnega državljanstva načeloma tolerantna. Slovenska zakonodaja slovenskemu državljanu, ki pridobi državljanstvo tuje države ne predpisuje avtomatične izgube slovenskega državljanstva.

V Republiki Sloveniji je krovni zakon na področju državljanstva Zakon o državljanstvu, ki je začel veljati leta 1991. Enako je na Madžarskem, kjer državljanstvo ureja Zakon o državljanstvu iz leta 1993. Podobno kot v slovenski pravni ureditvi, so tudi v madžarski prisotna neka splošna načela za pridobitev državljanstva, kot je na primer načelo porekla oziroma krvne zveze (*ius sanguinius*), ki je najpomembnejše načelo pri pridobitvi državljanstva tako na Madžarskem kot v Sloveniji, ter načelo območja oziroma teritorialno načelo (*ius soli*). Glede pridobitve državljanstva obe državi poznata predvsem pridobitev državljanstva po rodu ter z naturalizacijo, ki pomeni pridobitev državljanstva na podlagi prošnje. Redna naturalizacija v Sloveniji predvideva desetletno dobo življenja tujca v Sloveniji, izredna naturalizacija to desetletno dobo določenim kategorijam tujcem tudi skrajša. Na Madžarskem redna naturalizacija predvideva osemletno življenje tujca v državi, z izredno naturalizacijo se lahko to skrajša. Prav tako kot na Madžarskem, tudi v Sloveniji obstaja naturalizacija z olajšavami. V Republiki Sloveniji je določenim kategorijam tujcev to omogočeno (če je oseba poročena s slovenskim državljanom, če je oseba izgubila slovensko državljanstvo na podlagi odpusta ali odreka, ... itd.). Naturalizacija je olajšana v tem smislu, da se ne upošteva desetletna doba življenja tujca v državi, ampak se to skrajša. Razlika v primerjavi z Madžarsko je torej v tem, da so tam leta 2010 spremenili Zakon o državljanstvu, oziroma njegov del, ki se nanaša na olajšano naturalizacijo. Sprememba pomeni, da lahko za madžarsko državljanstvo zaprosijo tudi pripadniki narodnih manjšin, ki ne živijo na Madžarskem. Ti morajo dokazati, da je nekdo izmed njihovih prednikov bil že madžarski državljan. Obvladati morajo madžarski jezik, ki se pri oddaji vloge preverja ustno in pisno, ni pa potrebno več polagati državnega izpita iz madžarskega jezika, kakor je to veljalo pred spremembo Zakona.

S tem potrjujem svojo prvo hipotezo, da med pridobitvijo državljanstva v Republiki Sloveniji in na Madžarskem ni večjih razlik.

V bistvu je državljanstvo zelo občutljiva tema in ima za nekatere ljudi zelo velik pomen. Pomeni neko vez, neko pripadnost posameznika z državo, katere državljan je. Pripadniki narodnih manjšin imamo lahko zaradi tega mešane občutke. Po eni strani živimo, delamo in plačujemo davke v Republiki Sloveniji, z Madžarsko pa nas povezujejo jezik, kultura in tudi nek občutek pripadnosti. Zato je zelo pomembno, da smo s svojo matično državo tudi nekako uradno povezani. To pa ne pomeni, da se bomo s tem odrekli Sloveniji, ki je naša domovina, kjer smo se rodili in kjer bomo nekateri tudi umrli. Zato odločitev države

Madžarske, da lahko z olajšano naturalizacijo prevzamemo tudi madžarsko državljanstvo, brez da bi se tja preselili in s tem na nek način izkažemo spoštovanje do matične države, hkrati pa naše življenje poteka tako kot sedaj, v Sloveniji, samo pozdravljam. Tudi po razgovoru z dotičnimi osebami lahko povem, da je to absolutno pozitiven pojav.

Republika Slovenija ima z Madžarsko zelo dobre odnose. Manjšini nista vir konfliktov, temveč dejavnik, ki krepi sodelovanje med državama. Obe državi vzorno skrbita za pravice manjšin, saj jim obe zagotavljata vse pravice za ohranjanje njihove identitete. Dvojno državljanstvo pripadnikov manjšin na tem področju ne predstavlja nobenih težav, temveč krepi odnose med državama.

Drugo hipotezo, da se pripadniki madžarske narodne skupnosti za prevzem madžarskega državljanstva opredeljujejo pretežno iz občutka pripadnosti matični državi, s svojo raziskavo absolutno potrjujem. Več kot polovica mojih anketirancev, natančneje 64,52 %, ki je že prevzelo madžarsko državljanstvo, je to storilo zaradi občutka pripadnosti narodu. Skoraj 80 odstotkov anketirancev, ki v bližnji prihodnosti namerava prevzeti madžarsko državljanstvo, pravi, da bodo to storili zaradi občutka pripadnosti narodu. Menim, da ta anketa jasno potrjuje moje predvidevanje, da se ljudje za tako pomembno zadevo odločajo zato, ker želijo tudi uradno pripadati skupini, ki ji po duši in narodnosti že pripadajo. V bistvu gre za neko simboliko, ki ima v srcu nekaterih ljudi zelo velik pomen.

LITERATURA IN VIRI

Literatura

- Bajáki, V. (1973). *Magyar állampolgárság, kettős állampolgárság*, Budapest: Közgazdagsági és jogi könyvkiadó
- Debelak, S., Rakočević, S. (2002). *Upravno pravne notranje zadeve*, učbenik. Ljubljana: Fakulteta za upravo
- Devetak, S. (1999). *Pravica do različnosti*. Maribor: Evropski center za etnične, regionalne in sociološke študije pri Univerzi v Mariboru
- Deželan, T. (2014). *Državljan v razmerju do države: ureditve in razprave skozi čas*. Ljubljana: Založba FDV
- Deželan, T., Fink Hafner, D., Hafner Fink, M., Uhan, S., (2007). *Državljanstvo brez meja?*, Ljubljana: Založba FDV
- Göncz, L. (2004). *Madžari, kratka zgodovina Madžarov*, Murska Sobota : Franc-Franc
- Göncz., L. (1997). *Madžarska manjšina v Republiki Sloveniji in nivo strpnosti slovenske večine do nje* v Z. Tišljar in mag A. Širec (ured.) Zbornik referatov mednarodnega znanstvenega simpozija (str. 79-88)
- Hajas, K. (2013). *Az állampolgársági jog, különös tekintettel a kettős állampolgárságra* (Szakdolgozat), Miskolc: Miskolci Egyetem Állam- és jogtudományi kar
- Halász , I. (2009). *Állampolgárság, migráció és integráció*. Budapest: MTA Jogtudományi intézet
- Ivanjko, Š. (2014) *Novodobne manjšine, ki niso manjšine* v V. Križičnik-Bukić (ured.) Kdo so narodne manjšine v Republiki Sloveniji (str. 25-40)
- Joachim Moritz, U. (1997). *Ali tudi demokracija diskriminira etnične manjšine* v Z. Tišljar in mag. A. Širec (ured.) Zbornik referatov mednarodnega znanstvenega simpozija (str. 21-36)
- Dr. Križičnik-Bukić, V. (2014). *Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi kot neustavne narodne manjšine v Republiki Sloveniji na začetku 21. Stoletja* v V. Križičnik-Bukić (ured.) Kdo so narodne manjšine v Republiki Sloveniji (str. 151-178)
- Komac, M. (2007). *Priseljenci* v M. Komac (ured.) Študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo (str. 1-3)
- Končina, N. (1993). *Zakon o državljanstvu Republike Slovenije s komentarjem*, Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve
- Lokar, A. (1965). *Družbenogospodarski vidik narodnostnih manjšin*. Sodobnost, letnik 13, številka 12 (str. 387-388)
- Merljak, M. (2014). *Ob 20. obletnici sporazuma z Madžarsko*. Pridobljeno 02.05.2016 iz: <http://radio.ognjisce.si/sl/151/ssd/12885/>

- Pozderek, A. (2010). *Nov zakon za pripadnike madžarske skupnosti zunaj Madžarske*. Pridobljeno 12.02.2016 iz: [http://www.tvas.net/Nov zakon za pripadnike madzarske skupnosti zunaj Madzarske,615,5320,1,3.html](http://www.tvas.net/Nov_zakon_za_pripadnike_madzarske_skupnosti_zunaj_Madzarske,615,5320,1,3.html)
- Ribičič, C. (2004). *Ustavnopravno varstvo narodnih skupnosti v Sloveniji*. Revija za ustavno teorijo in filozofijo prava – Revus, 2/2004. Pridobljeno 28.06.2016 iz: <https://revus.revues.org/1530>
- Šturm, L. (1996). *Državljanstvo* v Upravni zbornik 1996, Ljubljana: Inštitut za javno upravo
- Tomka, T.(2010). *Képviselői fórum a magyar honosításról »Január elsejétől két hazánk lehet«*, Népszás, 2010, 50. szám, 16.12.2010, (str. 2-3)
- Zupančič, J. (2005). *Vloga in pomen narodnih manjšin v čezmejnem sodelovanju*. Razprave in gradivo , Ljubljana, 2005, št. 47
- Žužek, A. (2013). *Slovenija in Madžarska – sosedi brez velikih zgodovinskih travm*. Pridobljeno 02.07.2016 iz: <http://siol.net/novice/svet/slovenija-in-madzarska-sosedi-brez-velikih-zgodovinskih-travm-105415>

Viri

- (1991) Ustava Republike Slovenije. Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004 in 68/2006. Pridobljeno 04.02.2016 iz: <http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf>
- (1991) Zakon o državljanstvu Republike Slovenije (ZDRS). Uradni list RS, št.1I/1991, 30I/1991-I, 38/1992, 61/1992 Odl.US:U-I-69/1992-30, 61/1992 Odl.US:U-I-98/1991-21, 13/1994, 13/1995 Odl.US:U-I-124/1994-8, 29/95-ZPDF, 59/99 Odl.US:U-I-89/99, 96/02, 7/03-UPB1, 127/06 in 24/2007-UPB2
- (1994) Zakon o samoupravnih narodnih skupnosti (ZSNS). Uradni list RS, št. 65/1994
- (2013) Magyarország Alaptörvénye, Magyar Közlöny, 2013.évi , 55.szám
- 1993.évi LV törvény-a magyar állampolgárságról. Pridobljeno 22.02.2016 iz: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99300055.TV
- Slovar Slovenskega Knjižnjega Jezika (ZRC SAZU). Pridobljeno 30.04.2016 iz: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=avtohton&hs=1
- Madžarska narodna skupnost, Muravidek .net, pridobljeno iz: <http://www.muravidek.net/madzarska-narodna-skupnost.html> 02.05.2016
- Magyarország-szep.hu, Network, közösségek közösségi oldala, pridobljeno 11.05.2016 iz: <http://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjOIKSK3NHMAhXLmBoKHXQcAjoQjB0IBg&url=http%3A%2F%2Fwww.magyarország-szep.hu%2F&psig=AFQjCNGalJlr3rINJ46xDo-YrPOM5DpiUA&ust=1463045697140420>

- Urad Republike Slovenije za narodnosti. *Madžarska narodna skupnost*. Pridobljeno 18.02.2016 in 27.04.2016 iz: http://www.un.gov.si/si/manjsine/madzarska_narodna_skupnost/
- Ministrstvo za notranje zadeve. *Državljanstvo*. Pridobljeno 06.03.2016 iz: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/
- Ministrstvo za notranje zadeve. *Dvojno državljanstvo*. Pridobljeno 06.03.2016 iz: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/
- Emberi jogok, *A magyar állampolgárság megszerzése*. Pridobljeno 30.05.2016 iz: <http://emberijogok.kormany.hu/a-magyar-allampolgarsag-megszerzese>
- Republika Slovenija, Ministrstvo za zunanje zadeve, Veleposlaništvo Republike Slovenije v Bernu. *Državljanstvo Republike Slovenije, Dvojno državljanstvo*. Pridobljeno 12.02.2016 iz: <http://bern.embassy.si/index.php?id=1764>
- Wikipedija, prosta enciklopedija. *Država*. Pridobljeno 21.06.2016 iz: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Dr%C5%BEava>
- Magyarország kormánya. Veleposlaništvo Madžarske Ljubljana. *Politični stiki*. Pridobljeno 22.06.2016 iz: http://www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/SLO/slo/slo_bilateral/politici_stiki.htm?printable=true
- Wikipédia, a szabad enciklopédia. *Magyar állampolgárság*. Pridobljeno 28.06.2016 iz: https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_%C3%A1llampolg%C3%A1rs%C3%A1g#A_magyar_.C3.A1llampolg.C3.A1rs.C3.A1g_megsz.C5.B1n.C3.A9se
- Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM). Pridobljeno 12.07.2016 iz: <http://www.zveza.hu/sl/predstavitev/>

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Üdvözlöm!

Kovač Iris vagyok, a Ljubljana Egyetem Közigazgatási Karának hallgatója. Szakdolgozatomhoz a szlovéniai magyarok kettős állampolgárságának jogi szabályozását választottam. Kérem, vegyen részt az ezzel kapcsolatos kutatásomban! A kérdőív kitöltése névtelen és körülbelül 3 percet vesz igénybe.

Pozdravljeni!

Sem Iris Kovač, študentka VS študija na Fakulteti za upravo v Ljubljani. V sklopu diplomske naloge, v kateri raziskujem Pravno ureditev dvojnega državljanstva madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, izvajam tole anketo. Prosim Vas, da mi pomagate in si vzamete nekaj minut za priložena vprašanja, saj mi s tem pomembno pomagate pri pisanju diplomske naloge. Anketa je anonimna!

Kérem az alábbi kérdéséknél jelölje be a megfelelő választ.

Pri spodaj navedenih vprašanjih označite ali obkrožite ustrezen odgovor.

1. NEME / SPOL
 - ❖ férfi /moški
 - ❖ női /ženski

2. ÉLETKOR / STAROST
 - ❖ 18-30
 - ❖ 31-45
 - ❖ 46-60
 - ❖ 60-....

3. ISKOLAI VÉGZETTSÉG / IZOBRAZBA
 - ❖ általános /osnovnošolska
 - ❖ szakmai /poklicna
 - ❖ középfokú /srednješolska
 - ❖ felsőfokú /višje ali visokošolska
 - ❖ egyetemi /univerzitetna
 - ❖ mesterképzés, doktorátus /magisterij, doktorat
 - ❖ egyéb /drugo:_____

4. Tudja –e, hogy a Magyar Országgyűlés elfogadta a kettős állampolgárságról szóló törvényt? Ali ste vedeli, da je Madžarski Parlament sprejel spremembo zakona glede dvojnega državljanstva?

- ❖ igen / da
- ❖ nem / ne

5. Él-e a kettős állampolgárság lehetőségével? Ali bi se oz. ste se že odločili za prevzem tudi madžarskega državljanstva?

- ❖ igen, már rendelkezek magyar állampolgársággal is / da, že imam urejeno madžarsko državljanstvo
- ❖ igen, a közeljövőben meg fogom szerezni / da, nameravam si urediti
- ❖ nem / ne

6. Ha IGEN, akkor milyen okból? (Ha a felelete az előző kérdésnél a NEM volt, folytassa a 7. kérdésnél). Če je bil Vaš odgovor iz prejšnjega vprašanja DA, prosim obkrožite morebitni vzrok, če je bil odgovor NE, nadaljujte pri 7. vprašanju!

- ❖ mert a családom is ezt tette / ker se je moja družina tudi odločila
- ❖ a tágabb környezetem miatt / zaradi vpliva širše okolice
- ❖ a hovatartozási érzés miatt / zaradi občutka pripadnosti
- ❖ jobb tanulmányi lehetőségek, könnyebb munkavállalás / večja možnost izobraževanja, zaposlitve
- ❖ nem tudom miért / ne vem vzroka
- ❖ egyéb / drugo: _____

7. Miért NEM? Zakaj NE?

- ❖ Nem érzem, hogy oda tartoznék / ne čutim pripadnosti
- ❖ nem tartom fontosnak / ni mi pomembno
- ❖ mert szégyellem magam / ker se tega sramujem
- ❖ nem tudom miért / ne vem vzroka
- ❖ egyéb / drugo _____

Köszönöm az együttműködést! / Hvala za sodelovanje

Priloga 2: Tabela 1

Ali bi se oz. ste se že odločili za prevzem tudi madžarskega državljanstva?

	%	št. oseb
da, že imam	51,67	31
da, nameravam si urediti	23,33	14
ne	25	15

Priloga 3: Tabela 2

Ali bi se oz. ste se že odločili za prevzem tudi madžarskega državljanstva?

		da, že imam	da, nameravam si urediti	ne	da, že imam	da, nameravam si urediti	ne
Spol	m	16	3	5	26,67	5,00	8,33
	ž	15	11	10	25,00	18,33	16,67
Starost	18-30	2	1	4	3,33	1,67	6,67
	31-45	16	7	7	26,67	11,67	11,67
	46-60	9	6	3	15,00	10,00	5,00
	60-...	4	0	1	6,67	0,00	1,67
Izobrazba	osnovnošolska	2	1	0	3,33	1,67	0,00
	poklicna	5	1	2	8,33	1,67	3,33
	srednješolska	10	3	1	16,67	5,00	1,67
	višje ali visokošolska	6	5	4	10,00	8,33	6,67
	univerzitetna	7	4	8	11,67	6,67	13,33
	magisterij, doktorat	1	0	0	1,67	0,00	0,00
	drugo	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Vednost	da	31	14	13	51,67	23,33	21,67
	ne	0	0	2	0,00	0,00	3,33

Priloga 4: Tabela 3

Vzrok, zaradi katerega so se odločili ZA državljanstvo?

	%	Št. oseb
Zaradi družine	16,13	5
Zaradi širše okolice	0,00	0
Zaradi pripadnosti	64,52	20
Zaradi večje možnosti	12,90	4
Ne vem	3,23	1
Drugo	3,23	1

Priloga 5: Tabela 4

Zakaj se niste odločili za državljanstvo?

	%	Št. oseb
Ne čutim pripadnosti	20	3
Ni mi pomembno	46,67	7
Ker se tega sramujem	0	0
Ne vem vzroka	13,33	2
Drugo	20	3

Priloga 6: Tabela 5

Zakaj si nameravate v prihodnosti urediti madžarsko državljanstvo?

	%	Št. oseb
Zaradi družine	21,43	3
Zaradi širše okolice	0	0
Zaradi pripadnosti	78,57	11
Zaradi večje možnosti	0	0
Ne vem	0	0
Drugo	0	0